Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 177 (14197) | 1973 оной июлиин 29, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

КПСС-эй Центральна Комитет «Транспортын хэрэгсэлнүүдые улам үрэ ехэтэйгээр ашаглаха ба ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ тухай Москвагай түмэр замай Люблино-Сортировочно станциин коллективэй үүсхэл тухай» тогтоол абаба.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэриие бодото дээрэнь бэелүүлэн, ашаа зөөхэ талаар арадай ажахын эрилтэнүүдые бүрин хангахын тула ороной түмэр замшад эршэмтэйгээр ажаллажа байна гээд тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ. Мүнөө үедэ түмэр замые электрын элшэ хүсөөр хангалгые дүүргэлгэтэй, ехэ ашаа тээдэг вагонуудые үргэнөөр нэбтэрүүлгэтэй, поезднуудай шэгнүүр ба ябадалайнь скорость ехэ болголготой дашарамдуулан, вагонуудые таhалгаряагүй ябуулха, ашаа зөөлгые түргэдхэхэ хэрэгтэ сортировочно станцинууд онсо удха шанартай боложо байна.

Транспортын хэрэгсэлнүүдые улам аша үрэ ехэтэйгээр ашаглаха үүсхэл гаргаhан Люблино-Сортировочно станциин коллектив поездын ябадал hайжаруулха талаар нилээд ехэ амжалта туйлаа. 1973 оной ба түсэбтэ юhэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула социалис мүрысөөнэй үедэ станциин хүдэлбэри, партийна ба профсоюзай организацинууд поезднуудай ябадалые түргэн, аша үрэ ехэтэй болгохын тула станциин хүдэлмэриие hайжаруулгада коллективэй хүсэ шадалые элсүүлэн хабаадуулна.

Тоолон тодорхойлолгын техникэ ба хэлхээ холбооной түхеөрэй хэрэгсэлнүүдые ашаглажа, станциин диспетчерскэ хүтэлбэри составуудые hалгааха, бүридүүлхэ түрүү арга онол хэрэглэнэ. Тиихэдээ дежурлалгын халаанай үедэхи hаатан hамшалга усадхаhан, али бүхы хүдэлмэрины хоорондохи болзор хорооhон байна. Предприятиин фондын ашаар ашаглалгын хүдэлмэришэдэй хүсөөр станциие хүгжөөхэ шухала хүдэлмэри хэгдээ. Станциин бүхы подразделенинүүд халаанай ажахын тоосоондо оруулагдажа, комплексно бригадануудай материальна аша туhа дээшэлүүлhэн байна.

Станциин хүдэлмэриие hайжаруулгада хүдэлмэришэдэй, инженернүүдэй ба технигүүдэй эдэбхитэйгээр хабаадалга, эдэнэй ажалай үндэр жаяг журам, нягта хани барисаан, үйлэдбэри дээрэ бэе бэеэ халан ажаллалга поезднуудай ябадал түргэдхэхэ, хүдэлмэришэдэй тоо хорооохо, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, хүндэ хүшэр ба хүбэг ехэтэй мэргэжэлнүүдые усадхаха арга олгоо.

Түсэбтэ юhэдэхи табан жэлэй эхинhээ хойшо Люблино станцида ашаатай ерэhэн вагонуудые hуллаад, бүридүүлhэн бэеэрээ, саашань ябуулга 5,7 часhаа 4,8 час болотор хороогдоhон байна. Энэнь ороной сортировочно станцинуудтахи эгээл hайн үрэ дүн мүн. Тэрэнэй ашаар хоёр хахад жэлэй турша соо имагтал энэ станциин коллектив ашаа нэмэжэ тээхын тула 140 мянга гаран вагон hуллаhан байха юм.

Мүнөө үедэ Люблино станциин коллективэй үүсхэлые ороной түмэр зам дээрэ дэлгэрүүлгэ арадай ажахын ашаа тээлгые ехэдхэхэ хэрэгтэ шухала удха шанартай байха гэжэ хараада абан, транспортын хэрэгсэлнүүдые улам үрэ ехэтэйгээр ашаглаха, сортировочно станциин хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэг хангаhан станци дээгүүр ходо гараха вагонуудые дары түргөөр hуллаад, саашань ябуулха түрүү технологи нэбтэрүүлхэ талаар люблиныныхидэй дүй дүршэлые КПСС-эй ЦК hайшаагаа.

Хүдөө ажахын продукцинуудые, арадай хэрэглэмжын эд бараа саг болзор соонь зөөхын, мүн үбэлые угтуулан, эзбэг хүрэхэ түүхэй эдээр, түлишөөр хангаха шухала гэжэ анхаралдаа абан, арадай ажахын ашаа дары түргөөр зөөхын түлөө транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй социалис мүрысөө саашадань дэлгэрүүлхэдээ, Люблино станциин дүй дүршэл хэрэглэхыень партиин Центральна Комитет союзна республиканууудай Компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомуудта ба обкомуудта, ВЦСПС-тэ, ВЛКСМ-эй ЦК-да зууршалба.

Түмэр замууд дээрэ, промышленна предприятинуудай подъездын харгынуудта Люблино станциин коллективэй дүй дүршэлэй ямараар дэлгэрүүлэгдэжэ байhые саг үргэлжэ харуулжа байхыень телевидени ба радио-дамжуулгын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедтэ, «Правда», «Известия», «Социалистическая индустрия» газетэнүүдэй редакцинуудта, транспортын hалбариин газетэнүүдтэ даалгагдаа.

Ажалайнгаа дүй дүршэл бүри хүгжөөжэ, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, түмэр замшад гурбадахи, шиидхэхы жэлэй ба түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ, арадай ажахын ашаа болзор соонь, таhалгаряагүйгөөр зөөхэ, ороной экономико саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ туhа нэмэри оруулха байха гээд найдажа байhанаа КПСС-эй ЦК мэдүүлээ.

ҮБҺЭ ХУРЯАЛГЫН ЯБАСЫЕ ҮДЭР БҮРИ ХУРДАДХАХА

РЕСПУБЛИКЫН АЙМАГУУДТА ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

1973 оной июлиин 24-нэй мэдээн

Аймагууд	Сабшагдаhаниинь (гектараар)	hурилэгдэhэниинь (процентээр)	Бэлэдхэгдэhэниинь (центнерээр): үбhэн	сенаж	ногоонной гурил	набша намаа
Баргажанай	338	17	820	—	70	20
Баунтын	244	—	—	—	—	—
Бэшүүрэй	914	0,3	40	4420	865	6526
Зэдын	835	5	400	—	633	2026
Яруунын	287	—	—	—	162	519
Загарайн	1049	19	1950	6800	161	957
Захааминай	4736	47	15552	14500	17	7615
Кабанскын	1231	8	585	—	1158	—
Хэжэнгын	1297	6	530	350	246	893
Хурамхаанай	1265	10	578	—	—	747
Хяагтын	168	—	—	—	356	1026
Мухар-Шэбэрэй	1067	11	828	3073	932	50
Прибайкалиин	1070	31	4630	—	—	—
Сэлэнгын	797	23	736	—	—	1000
Түнхэнэй	2426	39	6939	1200	1055	6142
Улаан-Үдын	1531	14	4120	9980	602	2035
Хориин	976	21	1865	—	63	692
Республика бүхыдөө:	20276	24	39573	40323	6320	30248

Дээрэ толилогдоhон мэдээе согсолон харахада, үнгэрhэн долоон хоногой туршада республикымнай аймагууд үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэреэ яhала эмхитэйгээр ябуулжа, горитойхон ехэ тэжээл хуряажа абаа. Энэ хугасаа соо 14982 гектарай ногоо сабшажа, 28835 центнер үбhэ hүрилhэн, 29500 центнер сенаж дараhан ба 4709 центнер ногооной гурил тээрмэдэжэ, 12584 центнер набша намаа бэлэдхэhэн байна. Тиихэдэ Захааминай, Прибайкалиин, Түнхэнэй, Улаан-Үдын аймагуудта үбhэ тэжээл ехээр хуряагдажа, энэ халуун хаhань эмхитэйгээр үнгэржэ байнхай. Жэшээлбэл, хони үсхэбэрилгын совхозуудай трестын Дээдэ-Тайлсын совхоз бүхыдөө 441 гектарай сабшалан сабшажа, 1310 центнер үбhэ hүрилөө. Тиихэдэ «Скотопром» трестын СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхоз үбhэ хуряалгада эртээнhээ эмхитэйгээр орожо, 930 гектарай ногоо сабшажа, 5 мянган центнер үбhэ соможо, 3 мянган центнер сенаж дараhан, 1040 центнер набша намаа бэлэдхээ. Гадна энэ ажахын хүршэ болохо Санагын совхоз үбhэ тэжээл хуряаха хүдэлмэреэ урагшатайгаар ябуулжа байна. Мүн Түнхэнэй, Байгалай, Онохойн, «Эрдэм», Хэжэнгын, Оёорой совхозууд үбhэшэдэйнгөө звенонуудые эртээнhээ эмхидхэжэ, тэжээл бэлэдхэлгээ уридшалан эхилhэндээ үбhэ, сенаж, ногооной гурил болон набша намаа ехээр нөөсэлөө.

hүүлэй үдэрнүүдтэ орооhон хүра бороохоо гол горход ехээр нэмэжэ, зарим ажахынуудай сабшалан үертэ абташоо. Теэд хэды иимэ хүлеэгдээгүй бэрхэшээлэй тохёолдобошье, тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэреэ таhалдуулангүй ябуулжа байна. Тиихэдэ олохон ажахыда ногооной гурил тээрмэдэхэ «АВМ-0,4» агрегадынь түхеэрэн сүүдхын туршада хүдэлгэгдэжэ, хүсэд хатаагүй шиигтэй үбhөө түсхай түхеэрэлгээр hалхитуулан hэбэреэнэ. Игэжэ үбhэшэдэй ажалые эмхидхэhэн ажахы үбhэ тэжээл заабол ехээр хуряана бшуу.

Республикымнай зарим аймагуудта үбhэ хуряалгын хэды эмхитэйгээр ябуулагдажа байбашье, нүгөөдэнь энэ хүдэлмэреэ унжагайруулжа байhан зандаа. Эгээл мүнөө хура бороогой орохоёо болёод байhан үедэ тэжээл бэлэдхэлгээ жэгдэ ябуулха аад. Хяагтын, Яруунын, Зэдын аймагуудта тон муугаар үнгэржэ байна. Эдэ аймагууд уhанай үертэ абтаха доро газарайнгаа сабшалан эртээнhээ хуряангүй, үерэй уhанда абхуулаа.

Гэхэтэй хамта шэмэтэ тэжээл болохо сенаж, ногооной гурил бэлэдхэхэ хүдэлмэри аймаг бүхэндэ hайнаар ябуулагданагүй. Жэшээлбэл, Баргажанай, Хурамхаанай, Сэлэнгын, Хориин аймагуудай ажахынуудта мүнөө хүрэтэрөө нэгэшье центнер иимэ тэжээл бэлэдхэгдээгүй байна. Дурсагдагша аймагай колхоз, совхозууд машина техникээр, оньhон түхеэрэлгээр хэды элбэгшье hаа, тэрэнээ хүдэлгэнгүй, ногоонойнгоо амта шэмэ алдахуулжа байнхай.

Тиихэдэ Зэдын аймагай «Заречный», «Октябрьскиий», Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын, Сэлэнгын аймагай Химнын, Сэлэнгын, Сүхын совхозууд мүнөө хүрэтэрөө үбhэ хуряалгадаа ороогүй байна. Энэ тон эбсэшэгүй дутагдал гээшэ. Эгээл мүнөө зунай тэн болохо июль hарын дүүрэтэр бухалшье үбhэ сабшаагүй ажахынууд ниитынгээ адууhа малда бардам хүрэхэ үбhэ тэжээл яагаад бэлэдхэжэ үрдихэб даа.

Мүнөө хүрэтэрөө үбhэ хуряалгаяа эхилээгүй дурсагдагша ажахынууд үбhэ сабшажа hүрилөөгүй мүртөө нэгэшье центнер ногооной гурил тээрмэдээгүйнь халагламаар.

Хура бороогой орохоёо болёод байhан эгээл мүнөө сагта ажахы бүхэн үбhэ хуряалгаяа эмхитэйгээр үнгэргэжэ, сабшалангайнгаа ногоонной шэмэтэйдэ хуряажа абаха зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, энээнhээ сааша унжагайруулбал, үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэнь таряа хуряалгатай зэргэсэжэ магад. Тиимэhээ эдэ үдэрнүүдтэ үбhэ хуряалгын бүхы машина техникые хүдэлгэжэ, ехэ тэжээл бэлэдхэжэ абахые оролдохо саг тулаа.

ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ БҮХЭСОЮЗНА СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН

ТАНИЛСАГТЫ: энэмнай Нелли Васильевна Хомутникова гээшэ. Тэрэ эдир залуу ерэhэн юм. 20 жэлэй турша тальна цехтэ ажаллахадаа, фрезеровщицой, тошылдолгын нahaндaa ЛВРЗ-дэ хүдэлхэеэ соо тус заводой инструментальна цехтэ ажаллахадаа, нүхэр Хомутникова токариин мэргэжэлнүүдые шудалаа. Тэрэ суута токарь Борис Захарович Поздеевэй hурагша юм. БурАССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ коммунис ажалай ударник Нелли Хомутникова илажа гараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. В. ХОМУТНИКОВА.

ЧАС СОО—ТАБА МЯНГА

Шифер үйлэдбэрилэгшэд гүрэнэй түсэб, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Продукци худалдаха хахад жэлэй түсэб 102,3 процент, шифер үйлэдбэрилхэ даабари 100,8 процент дүүргэгдээ. Түсэбhөө гадуур 863 мянган хэhэг шифер үйлэдбэрилэгдэhэн байна. Мүнгэн дээрэ тоолоходо, даабариhаа гадуур 154 мянган түхэригэй продукци худалдагдаhан байна.

Амжалта ямар аргаар туйлагданаб гэхэдэ, заводые шэнэдхэн байгуулга дүүргэгдэжэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэгдэжэ байна. Шифер үйлэдбэрилхэ оньжоруулагдамал зургаан лини, машина тодхогдоо. Эдэ машинануудай бүтээсэ хуушанайхитай сасуулхада hураггүй ехэ юм. Хэрбээ урдань жэлдээ 160 миллион хэhэг шифер үйлэдбэрилхэ шадалтай байгаа hаа, шэнэ лини тодхоhоной ашаар 203 миллион хэhэг шифер гаргаха хүсэтэй болообди.

Машинануудай ажалай часай бүтээсэ горитойгоор дээшэлээ. Түсэбэй ёhоор час соо 5 мянга 50 хэhэг шифер үйлэдбэрилхын орондо, хахад жэлэй туршада дунда зэргээр час соо 5 мянга 130 хэhэг шифер гаргагдажа байгаа.

Заводой коллектив бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ hайн үрэ дүн туйлаха зорилго урдаа табяад, арга боломжонуудаа табан жэлэй аша туhада зорюулна. Шифер үйлэдбэрилхэ гол цехэй хүдэлмэрилэгшэд хахад жэлэй түсэб 101,6 процент дүүргээд, завод соогоо түрүү hуури эзэлээ. Туhалбариин цехүүдэй дундаhаа механическа цех түрүүлжэ гараа.

Үйлэдбэриин олон түрүүшүүл ажалайнгаа бүтээсэ улам дээшэлүүлжэ, уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ байна. Шифер хэдэг машинын машинистнүүд Викторов, Яковлев, Колмаков гэгшэдые тэдэнэй дундаhаа нэрлэмээр.

Н. ПОЗДНЯКОВА,
Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй заводой таhагай начальник.

БАРИЛГАШАДАЙ АЖАЛ БИДЭНЬЭЭ ЭХИТЭЙ

Үйлэдбэриин «Буржелезобетон» нэгэдэлэй коллективүүд бүхысоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, ажалдаа hайн үрэ дүн туйлажа байна. Хахад жэлэй даабариhаа гадуур 19 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа.

Нэгэдэлэй олонхи предприятинууд арга боломжонуудаа элирүүлэн хэрэглэжэ, продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэжэ байна. Тингэжэ хахад жэлэй туршада түсэбhөө гадуур 600 кубометр хюрөөдэмэл материал, 600 кубометр столярна хэрэгсэл, 300 кубометр бетон барилгын талмайнуудта эльгээгдээ.

3-дахи, 4-дэхи филиалнууд hайнаар ажаллана. Нэгэдэлэй гол предприятиин хүдэлмэришэд табан жэлэй шиидхэхы жэлэй социалис мүрысөөнэй тугые дээрэ үргэн ябажа, уялгануудаа бодото дээрэнь дүүргэжэ байна. Энэ коллектив продукци худалдаха хахад жэлэйнгээ даабарине болзорhоонь урид дүүргээд, түсэбhөө гадуур 78 мянган түхэригэй продукци худалдаа. Хахад жэлэй туршада ажалай бүтээсэ 2,3 процентээр дээшэлүүлэгдэбэ. Б. В. Зверевэй даадаг армаг хэгшэдэй, А. Н. Давлетхановагай хүтэлбэрилдэг бетонщигуудай бригадануудай гэшүүд социалис мүрысөөндэ hайн үрэ дүн харуулна. Тэдэнэр даабаряа халаан бүхэндэ 100 — 130 процент дүүргэдэг болоо.

Республикын 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөнэй үрэ дүнгүүд согсологдожо, амжалта туйлаhан үйлэдбэриин түрүүшүүл моральна болон материальна урмашуулгада хүртэhэн байна. 3-дахи филиалай хэб бэлдэгшэ К. Т. Ямбурова мүрысөөнэй үедэ даабаряа ходо 110—120 процент дүүргэжэ, партиин обкомой болон республикын Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа. Даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг, hайн шанартай продукци бүтээдэг армаг хэгшэ А. А. Григорьев республикынгаа Верховно Соведэй Президиумэй грамотада хүртэhэн байна. Слесарьнүүдэй бригадые даагша Я. С. Куперман республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдээ.

Мүрысөөнэй үедэ туйлаhан амжалтаяа арьбадхаха, шиидхэхы жэлдэ ехэ бүтээсэ туйлаха гэhэн hанал эрмэлзэлтэйгээр нэгэдэлэй хүдэлмэришэд ажаллана. Тэдэнэр социалис уялгануудаа дүүргэхэ, барилгые хэрэгтэй материалаар саг соонь хангахын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлэнхэй.

В. КУДРЯШОВА,
үйлэдбэриин «Буржелезобетон» нэгэдэлэй таhагай начальник.

Афганистанай Республикын гүрэнэй толгойлогшо, премьер-министр, үндэр эрхэтэ господин МУХАММЕД ДАУДТА

КАБУЛ

Афганистанай Республикын гүрэнэй толгойлогшоор, премьер-министрээр дэргэдэhантайтнай дашарамдуулан, Таниие үнэн зүрхэнhөө амаршалнабди. Афганистанай Республикын гүрэнэй толгойлогшын, премьер-министрэй ажал ябуулгадаа амжалтануудые туйлахыетнай хүсэнэбди. Манай хүршэ, хани барисаатай афган арадай аша туhада хэhэн ажал ябуулгадаа ехэ амжалта туйлахыетнай хүсэнэбди.

Советскэ Союзай ба Афганистанай хоорондохи хани хүршэ ёhоной холбоо барисаан, али бүхы харилсаан хоёр ороной арадуудай, бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туhада амжалтатайгаар саашадаашье хүгжэхэ гээд найдажа байhанаа мэдүүлнэбди.

Л. БРЕЖНЕВ. Н. ПОДГОРНЫЙ. А. КОСЫГИН.

Нүхэр Л. И. Брежнев Киевhээ мордобо

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Крым ошохоёо июлиин 27-до Киевhээ мордобо.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагшад — КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн Г. Э. Цуканов, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн А. М. Александров, А. И. Блатов гэгшэд нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта мордоhон байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо З. Н. Нуриев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй бэлэдхэлэй министр Г. С. Золотухин, УССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ И. С. Грушецкий, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Ляшко, Украинын КП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, УССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд, республикын бусад хүтэлбэрилэгшэд Бориспольско аэропорт дээрэ нүхэр Л. И. Брежневые үдэшөө.

(ТАСС).

Л. И. БРЕЖНЕВ Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министр М. ЖОБЕРТЭЙ хөөрэлдэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерээд байhан Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Жобертэй июлиин 27-до Крымдэ уулзаба.

Рамбуйедэ болоhон совет-француз хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлhэн энэ хөөрэлдөөнэй үедэ мүнөөнэй уласхоорондын байдалай, тэдэнэй дунда Европын аюулгүй байдалда хабаатай зарим асуудалнууд зүбшэлэгдэhэн байна.

Түгшүүрил hулаpуулха, эб найрамдал бэхижүүлхэ совет-француз харилсаа, СССР-эй ба Франциин арадуудай хоорондохи хани барисаа саг үргэлжэ бэхижүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдээ.

Хөөрэлдөөн хани халуун оршон байдалда үнгэрбэ.

Совет талаhаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-hээ Францида байдаг элшэн сайд С. В. Червоненко, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагша А. И. Блатов; Франциин талаhаа — Франциhаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Ж. Вимон, Франциин МИД-эй политическэ департаментын директорэй орлогшо К. Арно, Франциин МИД-эй политическэ департаментын хэблэлэй ба информациин таhагые даагша Р. Деле гэгшэд хөөрэлдөөндэ хабаадаа. (ТАСС).

Нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВ Крымдэ ерэбэ

СИМФЕРОПОЛЬ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев июлиин 27-до Крымдэ ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, Украинын КП-гэй Крымскэ обкомой нэгэдэхи секретарь Н. К. Кириченко болон бусад түсхай тушаалтад Симферополиин аэропорт дээрэ нүхэр Л. И. Брежневые угтаа.

Н. В. Подгорный Франциин Национальна суглаанай делегацитай уулзаа

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Национальна суглаанай түрүүлэгшэ Эдгар Фор түрүүтэй Франциин Республикын Национальна суглаанай делегацитай июлиин 27-до Кремль соо уулзаба.

Совет-француз харилсаа хүгжөөхэ асуудалнууд, уласхоорондын бусад асуудалнууд хани халуун оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэлэгдөө. СССР-эй ба Франциин хоорондохи парламентска харилсаа холбоон улам үргэдэжэ байна гээд хоёр тала сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэбэ.

Франциин Национальна суглаанай делегациин Советскэ Союзда ерэлгэ бүхы hалбаринуудта хоёр ороной ба арадуудай хоорондохи заншалта хани барисаа, харилсаа холбоо бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ туhа нэмэри хэхэ гээд этигэн найдажа байhанаа Н. В. Подгорный мэдүүлээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Шитиков, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе, СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд Г. А. Жуков, В. Л. Кудрявцев хөөрэлдөөндэ хабаадаhан байна.

(ТАСС).

Нүхэр А. А. ГРЕЧКЫН Ростовско областьдо ерэhэн тухай

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр нүхэр А. А. Гречко гурбан үдэрэй турша соо Ростовско областьдо байгаа. КПСС-эй обкомдо тэрэ областиин ба Ростов хотын партийна, совет хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзажа хөөрэлдэбэ.

Нүхэр А. А. Гречко ростсельмаш заводто ошожо, тэрэниие hэльбэн шэнэдхэлгэтэйнь, таряа хурьадаг «Нива» гэжэ шэнэ комбайн бүтээхэ хүдэлмэритэйнь танилсаhан, Ростов шадарай ажахынуудта хүрэhэн байна.

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь И. А. Бондаренко, партиин обкомой хоёрдохи секретарь Н. М. Иваницкий, КПСС-эй Ростов-на-Дону хотын горкомой нэгэдэхи секретарь Б. И. Головец нүхэр А. А. Гречкые үдэшэн ябалсаа.

(ТАСС).

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй ТЕКСТИЛЬНЭ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН СОЮЗНО-РЕСПУБЛИКАНСКА МИНИСТЕРСТВО БАЙГУУЛХА ТУХАЙ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ **тогтооно:**

1. РСФСР-эй Текстильнэ промышленностиин союзно-республиканска министерство байгуулха.
2. РСФСР-эй Текстильнэ промышленностиин мэдэлдэ оруулагдаха предприятинуудай, организацинуудай список баталхыень РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1973 оной июлиин 27.

Партийна ажабайдал

АНХАРААГҮЙ БАЙҺАНАЙ ХОЙШОЛОН

Арадай ажахын гол шухала һалбари болохо хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ асуудалай эрид шууд табигдаад байхада, колхоз, совхозуудта хүдэлдэг мэргэжэлтэд — агроном, зоотехник, ветеринарна врач болон бусадай бэелүүлдэг үүргэ айхабтар ехэ болоной. Эдэнэрнай үйлэдбэриин ёhотойл эмхидхэлшэдынь, технологуудынь байха зэргэтэй гээд заагдадаг шуу. Эдэнэр бэлэдхэл һайнтай байхынгаа хажуугаар эрдэм наукын ба түрүү дүй дүршэлэй хамаг һайн һайниие үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ арга боломжотой, уялгатайшье.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй энэ гол шухала уялгаяа бэелүүлхэ хэрэгтэнь ажахынуудай партийна организацинууд туhаламжа үргэнөөр үзүүлхэ, ажал ябуулгыень хүтэлбэрилхэ, хинан залаха уялгатай байhаниинь элитэ. Энэ талаар КПСС-эй ЦК-гай «Колхоз, совхозуудай үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ мэргэжэлтэдэй бэелүүлхэ үүргэ дээшэлүүлхэ талаар КПСС-эй Алтайн крайкомой ябуулдаг хүдэлмэри тухай» тогтоол хадаа шухала заабари болоно үгэнэ.

Үнэхөөрөөшье, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй һайнаар, ушар ёhоёо мэдэдэгээр хүдэлдэг, партийна хүтэлбэриин зүбөөр бэелүүлэгдэдэг лэ ажахын байдал тусгаар һайн, экономическа үрэ дүн баянтай байдагынь ажабайдал эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ. Үгышье haa, мэргэжэлтэдэй үүргые дээшэлүүлжэ, тэдэнэй харюусалга шангадхажа шадаагүй газарта ажахын байдал тащха ондоо гэхэ гү, али хангалтагүй, мүнөө үеын эрилтэдэ яашье хүрэдэггүй байдаг гээшэ. Энэ хэлээшые Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой ажал хэрэг гэршэлэн баримтална.

Энэ ажахын байдалые газаа талаhаань харахада ямар нэгэн дутагдалгүй, яhала гэмгүй шэнги харагдадаг. Колхозой партком коммунистнуудай хамтын суглаа зарлажа, партиин ЦК-гай дээрэ хэлэгдэhэн тогтоол зүбшэн хэлсэhэн, саашадаа энэ хэрэгые һайжаруулха зорилго хараалhан байха юм. Парткомой заседани дээрэ ажахын главна мэргэжэлтэдэй хүдэлмэри тухай үе-үе болоод лэ хөөрэлдөөн болодог. Тэдэнэй тоосооной үндэhөөр муу гэхээр бэшэ тогтоол абтаhан байха. Колхозой правлени болон партком ажахыгаа бэрхэ мэргэжэлтэдээр бэхижүүлхэ гэжэ ехэ оролдолго гаргана. Мүнөө үедэ тус колхозой һалбаринууд дээрэ аяар 24 мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Тэдэнэй хахад шахуунь коммунистнууд, олонхинь дээдэ һургуули дүүргэнхэй хүнүүд.

Гэхэ зуура колхозой үйлэдбэриин эрид шууд һайжаржа, экономикынь хүгжэжэ байhан юумые олохонь эндэ бэрхэтэй. Үнэндөө урданайнгаа байдалhaa доогуур үрэ дүнтэй һалбари, участогууд эндэ олон бии. Энээниие юугээр баримталалтайб? Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой тараан болон мал ажалhaa абтадаг валовой продукциин хэмжээн доошоо ороошоо. Хэрбээ 1968 онойхитой сасуулбал, тараан ажалай продукци 266 мянган түхэригөөр, мал ажалай — 35 мянган түхэригөөр багаар абтаад байна ха юм. Гадна тугал, хурьган, поршоонхо, унаган һүраггүй үсөөнөөр абтана, хонин бүриhөө ноохо хайшалалга баhал иимэрхүү жэшээтэй.

Энэмнай колхозой мэргэжэлтэдэй эдэбхи хэшээлгүйгөөр, мохоо модохёор, урагшаа эрмэлзэлгүйгөөр лэ хүдэлhэнэй шалтаг болоно үгэнэ бшуу. Теэд иимэ ушартай ажахын парткомой эбсэшоод байhандань ямар сэгнэлтэ үгэлтэйб? Түсэбтэ даабаринуудай дүүргэгдэдэггүй, үйлэдбэриин экономическа үрэ дүнгэй доошоо ороhон ябадалаа һүүлэй жэлнүүдтэ ушарhан хүндэ хүшэр сагай уларилда тохожо яашье болохогүй. Харин колхозой правлениин, парткомой мэргэжэлтэдэй хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилдэг байhаниинь тодоор харагдана.

Энэ ажахыда газар тараалан, мал ажал эрхилхэ хэрэг мүртөө хүсэд ороодүй байhан зандаа. Тэрэнhээ уламжалан ороhото ургамалнуудай тогтууритай ургаса абтанагүй. Энэнь үрэhэнэй хэрэгэй гуримшаагүй байhые харуулна. Газарай хүрьhэндэ алибаа үтэгжүүлгэ тон багаар оруулагдана. Сабшалан болон бэлшээри үндэhөөрнь һайжаруулха хүдэлмэриие хэрэгсээдэггүй байhанhaань боложо, ниитын адууhа мал тэжээлээр хүсэд хангагданагүй. Теэд садатараа эдихэ, шанар һайнтай тэжээлээр ходо дуталдажа байдаг малhaa яагаад һү, мяха, ноохо ехээр, түл олоор абалтайб даа.

Тэрэ мүртөө малайнгаа үүлтэр һайжаруулха, залуу мал түргэн зуура шахан таргалуулха гэхэ мэтын түрүү технологи нэбтэрүүлгэдэ анхаралаа табидаггүй байhаниинь халаглахаар байна бшуу. Хуушан гуримаараа тараан болон мал ажал эрхилжэ байхада яагаад ажал хэрэг урагшаа дабшалтайб? Арганьгүй.

Теэд эдэ бүхы дутагдалнуудые хэндэ тохолтойб? Хэн энээнэй түлөө харюусаха ёhотойб? Энэ асуудал өөрынгөө заседани дээрэ зүбшэн хэлсэhэн КПСС-эй райкомой бюрогой заседани хадаа эдэ дутагдалнууд имагтал хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хангалтагүй хүдэлмэриин үрэ дүн гэжэ сэхэ тэмдэглээ. Тиихэдээ колхозой партком эдэнэй ажал ябуулгые хүтэлбэрилжэ шаданагүй, тэдэнэй хүдэлмэридэ дото туhаламжа үзүүлнэгүй гэжэ тайлбарилаа. Энэ тон зүб сэгнэлтэ.

Ажахын гол һалбари болохо тараан ба мал ажалые зүбөөр эрхилжэ шадаагүй хадаа ямар үрэ дүн туйлалтайб гэhэн асуудал бэшэгэй эхиндэ хэhэн ажахын зүб байhаниинь Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой мэргэжэлтэдэй, парткомой ажал хэрэг гэршэлжэ үгэнэ бшуу. Иимэ шүүмжэлэлдэ ороод байхадаа, эндэхи партком, мэргэжэлтэд хадаа бюрогой абаhан тогтоолhoo зүб тобшолол хээд, саашадаа даахан хэрэгтээ харюусалга шангатайгаар, бэеэ эрилтэ ехэтэйгээр хандажа, ойрын сагта эрид хубилалта туйлаха уялгатай болоно.

В. СТЕПАНОВ.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭЛ БАЙХАБДИ

Улаан-Үдын шэлэй заводой коллектив һайн шанартай продукци гаргахын тула ехэ хүсэл оролдолго гаргана. Эдэнэр байгша оной түрүүшын хахад жэл соо 6 миллион 865 мянган дүрбэлжэн метр шэл гаргаха даабаряа 6 миллион 945 мянганда хүргэжэ, хараалагдаhан түсэбhөө гадуур 102 мянган түхэригэй продукци худалдаба. Манай заводой коллектив юhэдэхи табан жэлэй даабари болзорhoo урид, декабриин 29-дэ дүүргэхээр социалис уялга абаhан юм.

Шэлэй заводой коллектив хэлэhэндээ хүрэжэ, һарбайhанаа абаха байhандаа этигэнэ. Һара бүриин даабари дүүргэхэ гэжэ хүдэлмэришэн бүхэн оролдоно. Энэ хүсэл зорилгоёо бэелүүлжэ шаданашье. Манай заводой хүдэлмэришэд хэлэhэндээ хүрэхэ бээ гээд һанагдана.

Е. КИЛЬФИНЕВА,
Улаан-Үдын шэлэй заводой экономист.

ТҮГЭСХЭЛЭЙ ЖАГСААЛ

Фото-репортаж

Июлиин 26-най үдэрэй 3 сагта хайшашадай бүхэсоюзна конкурсын түгэсхэлэй һорилдоон, һүүлээрнь конкурсдо эрхимлэгшэдые, хабаадагшадые шагнаха жагсаал болоо. Ипподромой трибуна дээрэ хүн зон олон.

Конкурсдо хабаадаhан бэрхэ хайшашад сугларагшадта хайшан гэжэ хонидые түргэнөөр, сэбэрээр хайшалхаб гэжэ 3—3 хони хиргажа харуулаа. Тэдэнэрэй дунда манай республикын Г. Доржиева, Ц. Очиров гэгшэд мэргэжэл шадабаряа элирүүлбэ. 1971 ондо бүхэсоюзна 5-дахи конкурс дээрэ СССР-эй чемпион болоhон С. Байрамкулов гурбан хони 8 минута 09 секунда соо хиргаа.

Тэрэнэй һүүлээр Украинын ССР-эй чемпион А. Грищенко, РСФСР-эй түлөөлэгшэ М. Баташев нюдөө пулаадаар уяуулаад, нэгэ-нэгэ хони хайшалаа. А. Грищенко хонёо угаа сэбэрээр, арhыень заахашье гэмтээнгүйгөөр хиргажа, бүгэдэнэй магтаалда хүртөө.

Удаань конкурсын түгэсхэлэй жагсаал болобо. Конкурсдо хабаадаhан бүхы 72 хайшашад трибунын урдуур жагсаба. Эндэ 12 союзна республикын болон МНР-эй түлөөлэгшэд байлсаа.

Түгэсхэлэй жагсаалые СССР-эй хүдөө ажахын министерствын мал ажалай главна управлениин начальник А. Я. Довгих нээжэ, конкурсын жюриин протокол РСФСР-эй хүдөө ажахын министерствын түлөөлэгшэ В. И. Крайнов соносхожо эрхимлэгшэдтэ шагнал барюулагдаба.

Конкурсдо хабаадаhан эрэшүүлэй 11 командын дундаhaa 1-дэхи һуури эзэлhэн РСФСР-эй команда (С. Байрамкулов, А. Айбазов, М. Баташев) дамжуулгын кубок, хүн бүхэндэнь «Алтан утаhан» гэhэн алтан медаль, ВДНХ-гай медальнууд, 100—100 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаа. Хоёрдохи һуурида Казахай ССР-эй, гурбадахи — Киргизэй ССР-эй, 4-дэхидэ — Украинын ССР-эй, 5-дахида — Белоруссиин ССР-эй команданууд гараа.

Эхэнэрнүүдэй гурбан командын дундаhaa РСФСР-эй команда (Т. Н. Клышевич, К. К. Числова, Ч. П. Ерёменко) нэгэдэхи һуури эзэлжэ, дамжуулгын кубок. «Алтан утаhан» гэhэн мүнгэн медальнуудые, 100—100 түхэриг мүнгэн шан, ВДНХ-гай медальнуудые абаhан байна. Хоёрдохи һуури Казахай ССР-эй, гурбадахи һуури Украинын ССР-эй команданууд эзэлжэ, мүнгэн, бронзо медальнуудта хүртөө. Дүрбэдэхи һуурида эхэнэр хайшашадай Буряадай АССР-эй команда гаража, бронзо медальнуудта, 25—25 түхэриг мүнгэн шан абаhан байна.

Хүн бүхэнэй хоорондо дэлгэрhэн мүрысөөнэй эсэстэ эхэнэрнүүдэй дундаhaа 95,59 балл абаhан Ставрополиин хизаарай түлөөлэгшэ Таисия Ивановна Клышевич СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, 1-дэхи зэргын диплом, алтан медаль, 200 түхэриг мүнгэн шан абаа. Хоёрдохи һуури эзэлhэн Р. Б. Добот (Ростовско область) 1-дэхи зэргын дипломдо, мүнгэн медальда, 150 түхэриг шанда хүртөө. 3-дахи һуурида З. П. Ерёменко (Ростовско область) гаража, бронзо медаль, диплом, 100 түхэриг мүнгэн шан, үнэтэ бэлэгүүдые абаhан байна.

Эрэшүүлэй дундаhaa 98 балл абаhан Киргизэй ССР-эй түлөөлэгшэ Леонгард Генрихович Гидион СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, алтан медаль, диплом, 200 түхэриг мүнгэн шан, үнэтэ бэлэгүүдтэ хүртөө. Хоёрдохи һуури эзэлhэн. Казахай ССР-эй түлөөлэгшэ Ш. Тайбагаров мүнгэн медаль, диплом, 150 түхэриг мүнгэн шан болон бусад шагнал абаа. 3-дахи һуурида гараhан Ставрополиин хизаарай суута хайшашан С. Байрамкулов бронзо медаль, диплом, 100 түхэриг мүнгэн шанда хүртэбэ.

Конкурс дээрэ һайн дүн туйлаhан М. А. Баташев, Н. Ф. Лернов, В. В. Некрасова, И. И. Тхохов болон бусад олон хүнүүд мүнгэн, бронзо медальнуудта, мүнгэн шагналда, дипломдо хүртөө.

Конкурсдо хабаадаhан хүн бүхэн Хара далайн эрьедэ Адлер хотын пансионадта амарха түлөөhэгүй путёвкоор шагнагдаа.

Һайн шанартайгаар хонидые хайшалhан Казахстанай эхэнэрнүүдэй команда Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ кубок абаа. Улаан-Үдэ хотын комсомолой организацинууд конкурсдо хабаадаhан хүн бүхэндэ дурасхаалта бэлэг барюулаа.

Хониной ноохо хайшалха Актюбинска заводой түлөөлэгшэ СССР-эй чемпион болоhон Гидиондо ноохо хайшалха шэнэ түхэлэй ма[шина] бэлэглээ.

Мүрысөөндэ хабаа[дагша] Монголой Арадай респ[убли]кын түлөөлэгшэдтэ үнэ[тэ бэ]лэгүүд, гарай час ба[рю]лагдаhан байна.

СССР-эй гимнын һүр[...] халанта хүгжэм доро[...] пионуудай нэрэдэ хүр[тэhэн] Т. Клышевич, Л. Гидио[н...] шэд конкурсын туг бу[...]

Удаань Буряадай ф[ил]мониин артистнар һон[ин]той концерт харуулаа.

Б. ГЫЛЫКО[В,]
манай тусхай кор[респондент].

Зурагууд дээрэ: 1. Кон[кур]сын кубогта хүр[тэhэн] РСФСР-эй эрэшүүлэй [ко]манда. 2. Конкурсын [ку]богта хүртэhэн РСФ[СР-эй] эхэнэрнүүдэй команда. [3.] Конкурсдо хабаадаhан [Бу]ряадай АССР-эй хайш[ашадай] команда.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фо[то].

ОЧЕРК

ЭРДЭМЭЙ ЭЖЫ

ЭНЭ ХҮН Эрдэмэй эжы гэжэ нютагтаа алдаршанхай. Нүгөө, ёhото нэрэнь Аюржанын Дарижаб. КПСС-эй гэшүүн. Колхоз болоhонhоо хойшо мал ажалhaa абтадаг шэмэ шүүhыень дээшэлүүлхын, тоо толгойень олошоруулхын тула жэлэй дүрбэн сагта урагшатайгаар хүдэлөөд, амаралтадаа гарабашье, гараа ганзагалаад һуунгүй, шахамалнуудай гүүртэ даажа абаад, урданайнгаа ажалай амжалтые арьбадхажа, хүдэлмэриингөө хүсые хүгжөөжэ, бадаруулжа ябана. Нара һалхинда, намарай намираа бороодо, шэмэрүүн хүйтэндэ, саhа шуургатайда нюураа халхалан бүглэнгүй ябадаг малшан бүхэнэй томоотой даруу, тэнюун шэг шарай хара хүрин байдаг шуу. Энэ манайшье хүнэйхи мүн лэ тиимэ.

Урдаа ябаhан хорин гурбан толгой хашарагаа нэгэ тооной шарайшалан хараад, мяха марягаа татаагүй, харин үдэр бүри үнгэ зүhэеэ улам һэргэжэ, тарган боложо байхадань, сэдьхэлээ ханан, бэлшээри тээшэ ярахаhанаа өөрөөшье мэдэнгүй, халзан зээрдэеэ зөөлэхэнөөр нэшээд нэшээд орхибо.

...Үдын хойно тэнгэри баруун хойноhoo нэлэнхыгээр барыгаад, мүнөө һүниндөө гү, али үглөөдэр хии бараанай болохо тэмдэг яаха аргагүй үзэгдэбэ. Юу хээгээ хамхум гэжэ, хара хүбөөтэй ногоон сүүмхэдээ хээд, халзан зээрдэдээ ошожо бариhaaр, сүүмхээ эмээлэйнгээ ганзагада уяжа, морёо хүтэлөөд, хашарагууд тээшээ ошоно. «Ноёдоор уулзаагүйдэ болёо! Иигээд хүйтэршэhөөр хүйтэршэхэнь гээшэ — сагынь тулаал даа. Түрүүшын хүйтэнөөр зүдэрhэн мал саашадаа бирахагүй. Аяар тэрэ зунай эхинhээ оролдоhон оролдолгомни, хэhэн хүдэлмэримни нэгэ хэдэн үдэрэй хугасаада һалашана аа гү?»

Үнгэрhэн ган гасууртай зунай эхсэр мяханда гэжэ намартаа тушаагдаха зуун хорин табан толгой хашарагуудые тоолоно үгөөд. hэбшээ һэргэлэн, унда, бэлшээри һайтай газар болохо Нарин-Хүнды зөөлгэбэ.

— Зай, Эрдэмэй эжы, туhалхал болоо гүбты даа, жэл бүри мяханаймнай түсэб дүүргэлсэжэ үгэдэгта, туhалдагта, тэрээнииетнай мэдэжэл байдагбди, ашыетнай хэрюулха еаг үшөө урдамнай гээшэ. Мүнөө дээрээ хажуудатнай табилсамаар хүн олдоодүйхэн байна, тииhээр һургуули тараха даа, сүлөөтэй бологдоно аабза, — гэжэ эрхилэгшын хэлэхэдэ, Дарижаб хүгшэн миhэрэн татажа:

— Тиимэ ааб даа, — гээгшэ бэлэй.

Эрдэмэй эжы үнгэрhэн зун һайсахан хүдэлөө. Хадануудай хярхаг дээгүүр үүрэй голоной сагааран задархатай хамта, хашарагуудаа туугаад, шүүдэртэй бэлшээридээ гараха. Зунай гурбан һарын туршада хашарагуудай толгой бүридэ мянга-мянга гурбан зуун грамм хүрэтэр үлүү шэгнүүр нэмээдэг байгаа.

Уданшьегүй Зэдын аймагай түрүү ажахынуудай жэшээгээр Яруунада эгээ түрүүлжэ, «Победа» колхозой түб бууса Эгэтын-Адагта ажалай түрүүшүүлдэ зорюулагдаhан Улаан туг баяр ёhололой оршон байдалда дээрэ үргэгдэбэ. Энэ һайн һайхан, дэмбэрэл ехэтэй, урагшаа уряалhан тэмдэглэлэй түрүүшын Улаан туг Эрдэмэй эжыдэ зорюулагдажа, айл хотон дээгүүр соробхилбо. Эрдэмэй эжы өөртэнь сэхэ хамаатай энэ баяр ёhололдо байгаагүй, хээрэ бэлшээри дээрээ хашарагуудтаяа ябаа hэн. Энэ тодо Улаан туг, энэ һүртэй Одон Аюржанын Дарижабай ямар ехэ хүсэл зориг гаргажа ябаhыень гэршэлжэ байба.

...Тэнгэриин шарай улам улам түглын барыжа, оршон тойронхи байгаали зүдэрүү, дорой, уйтан болошоhондол үзэгдэбэ. Хашарагуудаа яаралгүйхэн Эрдэмэй эжы суглуулжа, гэр тээшээ бусаха замдаа түхеэржэ ороно.

«Эртэ ороhон саhан малда муу юм даа, хабирган хатуу, халтирхай, малай хүл, аманда няалдаха, хүлдэнь хүрөөд хайраха бариха даа, юрэдөөл, тиимэ даа, һайн бэшэ. Саhанай амин хэзээдэшье хүйтэн, жабартай байхань тэрэ — мал бэлшээриин зүргэhөө хажуу тээшээ хүр саhан руу гарахаа зүрхэ алдадаг болошохо .Хойно, һүүлдэ ороhон саhан хэды ехэшье haa, зөөлэн байдаг, малай тиимэ ядалдаха ушар бараг ааб даа».

Хашарагуудаа байрадань оруулаад, гэртээ хүрэтэрнь, үдэшын боро хараан оршон тойронхи гэр бараае хара үнгөөр хүрмэжэ, айлнуудай сонхоор электрын гэрэл үйлсэ руу зурытар тудана. Колхозой гол үйлсэ болохо Банзароной нэрэмжэтэ гудамжын тээ хойтуурхи нэгэ томо байшан гэрэй газаахи хорёогой үүдэнэй абяагаар Эрдэм хүбүүн гайдэлөөрөө тооной гэрhээ гаража, эжыгээ угтан абана.

— Гэрэлтэй байхадашни, хари, хүбүүмни гэртээ юм хаям гэжэ баярлажа ябаалби. Номоо үзэжэ һуугаа гүш?

— Биологёор үзөөд ерээб.

— Үгы тэрэ, юрэдөө биологи гээшэшни олдошогүй юм гү даа, яаhаншье... бүхэли жэлээ дууhан номгүй зобохошнил даа, хүбүүмни, яаха болоо гээшэбибди, нэгэл аргаа бэдэрхэ болобо гээшэ аабзабди.

— Эжы, гэртээ орогты, сай бэлэн байха.

— Морёо мулталаад, уяжархёорой даа.

— Зай, зай, гэртээ орожо дулаасагты.

Үдэшын харанхы улам үдхэржэ, одо мүшэд холо байhанаа нааша дүтэлжэ ерэhэндэл аржылдан эмнисгээлдэнэ. Эрдэмэй эжын газаа гурбан хүн уулзашаба.

— Эрдэм гүш даа? — гэжэ эхэнэр хүнэй шэнгэншэг, тон танил дүтэ абяан харанхы сооhoo дүтэлжэ ябаhан хоёр хүнэй зүгhөө дуулдаба

— Тиимэ, тиимэ. Эжы мүнөө hая ерээ, би морёо мулталжа байнаб. Гэртэ орогты, би орохоб даа.

— Зай, зай, — гэжэ харанхыhaa эрэ хүнэй абяан дуулдаба. Эрдэм хэд бэ гэжэ абаhаар таниба.

Үүдэнэй түрд гэхэдэ, сай аягалжа байhан Эрдэмэй эжы гэдэргээ эрьежэ хараад, түрүүшээр энеэбхилээд, аяга шанага хоёроо бариhан зандаа:

— Пэй, хүбүүнэйм багшанар орожо ерэбэ ха юм, болоо, болоо, дээшээ гаража, хубсаhaa тайлаад, наашаа столдо һуугты, бултадаа сайлая, хүбүүмни бэлэн сайтай байдаг, — гэжэ эхилбэ.

Айлшадынь столдо һуужа, һурагшынгаа сай уулсажа, эжытэйнь удаан хөөрэлдэбэд.

Эрдэм орой абяа гарангүй, баруун столой саана һуугаад, ямар нэгэн ном уншана.

— Айлшадтаа али мяха шанажа эдюулхэ байгаа гүбди? Зугаадаа найража, үхэрэй тарган мяхатайгаашье ор таhа мартажархёод һууналби наадахитнай.

— Үгы, үгы, мяхаар мүнөө яахатнайб, Эрдэмэй эжы, хожом хойно гэжэ байна. Бидэтнай удаан һуушабалди. Тиигээд Эрдэмнай һайн һурэна, журамынышье һайн ааб даа. Эрдэм, иигээд лэ яба. Эрдэм номдо һуражал, эжынгээ ашые харюулха хүн гээшэш.

— Үгы, юрэдөө, тиимэ бэд даа, газар дээрэ ганса һанаха юумэмни энэл һууна гээшэ, хөөрхымни. Тэрэ пиизэхэ, билоогоо хоёрынь олохол гэжэ туршаха болоо бэзэб, хэды болотор айлаар ябажа номоо үзэхэб хүбүүмни.

— Эрдэмэй эжы, бидэнэр туhалалсахабди. Нарhата, Хори гү, али Улаан-Үдэ ошохо хүнүүдтэ захихабди. Хэн хэнэйшье ном асараа haa үлүү гарахагүй, бэшэшье үхибүүднай номуудаар дутамаг лэ байдаг, — гэбэ багшань.

— Тиигэжэл хамhалсыт даа, юрэдөө, ерэжэ байгыг, һайнта даа, һайн.

Тэрэ уулзалгын һүүлээр нэгэ хэды хоноhон хойно, амаралтын үдэр, Эрдэмэй эжытэй почтын газаа уулзашабаб.

— Эрдэмэй эжы, сайн байна!

— Сайн, һайн байнабдеэ, һайн бэд даа, һайн.

Хараха янзада тэрэ түбшэн даруу замнай огто үгы болошонхой, тад ондоо, нэгэ тиимэ хөөрүүшэг, haaхаруушаг зантай хүндли намда харагдаба. Нюур шарай дээрэнь энеэбхилэл зарсашаhан, хүлынь хүнгэн.

— Мүнөөдэр амаржа байна гүт?

— Амархашье гэжэ даа, амарха гээшые мүнөө хүрэтэр үзөөгүй хүм. Конторо орожо, ноёдтой уулзахадамни, намайе ерэбэ гээд, һүүhай болохо хүнэй үгыдэ һээмээхэн гараад энэ ябанаб. Хашарагуудыемни hаяар тушаахагүй юм хэбэртэй гэжэл ойлгооб, таргыень алдахуулхагүйл байхаб. Мүнөөдэр хүбүүгээ малдаа гаргааб. Өөрөө гарахам гээл даа, барhамни, намайгаа хайрлажа, та амарагты гээ, хөөрхымни. Почто ороод гарахамни, — гээд залуубтар хүнгэхэнөөр гэшхэлэн саашаа ябашаба. Эрдэмэй эжын юундэ иимэ үгэ хүүртээ дэлгэр, омог ябахыень би һүүлдэ болоhон хойно ойлгоо hэм.

...Бури хүйтэрhэн хойно, саhаншье торитойгоор орошоо бэлэй, теэд үлэhэн хашарагуудыень Хангирын гүүртэдэ үбэлжүүлхээр ябуулаа hэн.

...Үбэлэй богони үдэрнүүд, ута һүнинүүд Эрдэмэй эжын ажабайдалда һонингүйгөөр үнгэрөөгүй. Эрдэм хүбүүниинь һуралсалдаа эрхим амжалта туйлаhанай, журамаараа бусад нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулhанай ашаар һургуулиингаа комсомолой эхин организациин комитедэй юhэн гэшүүдэй нэгэниинь боложо һунгагдаба.

...Мүнөө жэлэй хабар эртэ айлшалан ерээ. Энэ эртын хабар Эрдэмэй эжын сэдьхэл зүрхые урда урданахидань орходоо баhал эртэ баярлуулба, хүл хүнгэн болгобо. Үбэлдөө ехээр унаhан саhан хэдэхэн хоногой туршада һиирэгтэн хайлаад, бүхэ нойртоо диилдэhэн тала дайда эреэг, тарааг шарайгаар энеэбхилhэн, алаг туунуудые дуудаhаар, үргэhэнhөө гэнтэ эртэ һэришэбэ. Эгээл энэ үедэ Эрдэмэй эжы артельhээ хойшоо һуунагтаhан тала руу, тэрээнhээ сааша уламжалан, тунга һэбшээ бэлшээритэй Нарин-Хүнды тээшээ эжэ эхитэй хараад хараад абана. Заримдаа мүнөөхил хашараг, буруунуудаа үүрэй толоной задархаhаа нааша туужа гараад, наранай һайсахан шангадатар адуулжашье ябана хэбэртэй.

Тиихэдэ Эрдэм хүбүүниинь ута состав шэрэhэн электровозой нэгэ вагон соо нүхэдөөрөө хамта һуунхай. Улаан-Үдын түмэр замай вокзалhaa хойшолжо, Октябриин революциин үлгы болохо Ленинград, Эхэ оронойнмнай улаан зүрхэн хото Москва зорижо ябана хэбэртэй. Эжынь хүбүүгээ энэ холын замда мордохуулха гэжэ хэды хүсөө, хэды оролдоо гээшэб! Багша Ленинэй хотоhoo ээм дээрээ табиха нэгэ хубсаhа абхуулхашье гэжэ хүсөө һэмнай. Ленинэй нэрэмжэтэ хото хадаа үлзы ехэтэй, дэмбэрэлтэй байха ёhотой болоно бшуу. Эрдэмэй эжы Ленинэй партиин гэшүүн хадаа өөрынхеэрээ тиигэжэ бодомжолно гэжэ ойлгоноб.

Электровоз баруулжал ябана. Абяаниинь Эрдэмэй эжын шэхэндэнь дуулдахадал гэнэ .Тэндэ һууhан һурагшад, тэдэнэй дунда Эрдэм хүбүүниинь:

Түрэл оронойм залуушуул,
Түргэн гүйдэлтэй хүлэгни
Сэхэ урагшаа дүүлин
орожо,
Сэдьхэлни баяраар
халинхай, —

гэжэ дуу дуулалдана, тэрэ дуунайнь һүртэ аялга аяар эндээ, нютагтаа байhан Эрдэмэй эжын шэхэндэ, сэдьхэлдэ, бүхы гаталжа гараhан ажабайдалайнь шарайда, үшөө тиихэдэ ерээдүй үдэрнүүдтэнь тодо һонороор соностоно.

«Хүбүүмни, хөөрхымни зори, зори, багша Ленинтэй уулзахаш, һайн һайхан ябахаш. Шиниингээ ерэтэр эжышни эдэ хашараг, буруунуудаа харадаг зангаараа хараад байна бэзэб, яахашьегүйб». Иигэжэ мүнөө зун толгой соогоо мухарюулха, сэдьхэхэ бодолнуудаа Эрдэмэй эжы мүнөөнhөө, энэ эртын хабарhaa эхилжэ, өөрэө өөрынгөө шэхээр сэдьхэлэйнгээ сууряанhaа шагнажа ябаба.

С. БАНЗАРАКЦАЕВ.
Яруунa. «Победа» колхоз.

Мүнөөдэр—СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэр

ЭХЭ ОРОНОЙНГО[...]

Контр-адмирал А. СОРОКИН,
Далайн-Сэрэгэй Флодой Политуправлениин начальнигай нэгэдэхи орлогшо

СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой энэ жэлэй һайндэр КПСС-эй XXIV съездын шиндхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө эршэтэ тэмсэлэй, КПСС-эй, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй, нүхэр Л. И. Брежневэй өөрынь эдэбхитэ, үүсхэл ехэтэй уласхоорондын ябуулгын оршон байдалда тэмдэглэгдэжэ байна.

Түсэбтэ юhэдэхи табан жэлэй үнгэрэгшэ хоёр жэл хахад Совет ороной олон нютагуудые танигдашагүй, болбосон түхэлтэй болгоо, коммунис байгуулалтада асари ехэ амжалта, илалтанууд туйлагдаа.

Совет Далайн-Сэрэгэй Флот баатар габьяануудаар баян түүхэтэй юм. Гангут ба Чесмэдэ, Калиакри, Корфо ба Синоп шадар болоhон байлдаануудай үеэр, Севастополь болон Порт-Артурые эрэлхэг зоригтойгоор хамгаалхадаа ород морягуудай гаргаhан баатаршалга арадуудай дунда дурасхаал боложо үлэнхэй.

Ородой сэрэгэй моряагууд революционно гайхамшаг ёhо заншалнуудтай. Моряагуудай революционно хүдэлөөе, Агууехэ Октябриин социалис революцида эдэнэй хабаадалгые В. И. Ленин үндэрөөр сэгнэдэг hэн.

Граждан дайнай, хариин хархис этэгээдүүдэй булимтархы аашануудые гаргаhан жэлнүүдтэ Улаан Флодой моряагууд залиршагүй алдар солоор суурхаа бэлэй.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай урда тээ Совет Далайн-Сэрэгэй Флот һүртэ хүсэн болоод байhан юм. Сэрэгэй элдэб классай 600 гаран корабль, 2500 гаран самолет, эрье шадарай ехэ буунуудай 260 батарей тэрэнэй бүридэлдэ ородог hэн.

Хархис шунахай дайсантай тулалдаhан хатуу шанга тэмсэлдэ манай флот эмхитэйгээр оролсожо, Эхэ ороной урдахи уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэhэн юм. Сэрэгэй моряагууд Совет Армиин дайшалхы, найдамтай туhалагшад байгаа. Фронтын эрье шадарай нютагуудые флоднай шууд хамгаалан, дайсанай бэхилэлгэнүүдтэ шанга сохилто хэдэг бэлэй. Тиихэhээ гадна, хамгаалхы, добтолхы ябуулгануудтань ехэ туhа хүргэдэг байhан.

Ябаган сэрэгшэдые эдэбхитэйгээр дэмжэдэг, дайсанай эзэмдэжэ байhан эрье худар зуу гаран десант буулгаhан байха. Дайнай жэлнүүдтэ совет сэрэгэй моряагууд дайсанай 1300 шахуу транспорт һандааhан, сэрэгэй 1200 гаран корабль ба туhалбариин судна уhанда шэнгээhэн байха юм.

Далайн-сэрэгэй баазануудые, эрье шадарай хотонуудые баатарлигаар хамгаалга флодой дайшалхы түүхэ бэшэгтэхи алдарта хуудаhан боложо, Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түүхэдэ алтан үзэгүүдээр хэтэ мүнхэдөө бэшэгдээ, Арми ба Флодой сэрэгшэдэй дайшалхы хани нэгэдэлэй толотомо жэшээ болоо.

Дайнай жэлнүүдтэ манай флот хахад миллион шахуу сэрэгэй моряагуудые дээ[рэ] фронтдо эльгээhэн ба[йна.] Эдээнhээ далайн ябаган [сэ]рэгэй ба бусад частьну[уд] 40 гаран бригада бүри[д]лэгдээ hэн.

Эсэгэ ороноо хамгаа[лгын] Агууехэ дайнай уг зори[г]нууд, Эхэ орондоо дурла[л] дайсанда зэбүүрхэл, ко[мму]низмын хэрэгтэ үнэн ба[рил]—эдэ бүгэдэ манай сэрэг[шэ]дые баатаршалгада зор[иг]жуулдаг байба. Сэрэгэй [мо]ряагуудай дайшалхы [...] габьяае Эхэ оромнай ү[ндэ]рөөр сэгнээ. Дайнай [жэл]нүүдтэ сэрэгэй 350 мя[нга] гаран моряагууд орден, [ме]дальнуудаар шагнагда[а,] 515 моряк — Советскэ Со[юу]зай Геройн, эдэнэй до[...] ниинь энэ үндэр нэрэ зэр[гэ]дэ хоёр дахин хүртэhэн б[ай]гаа. 78 корабль часть гв[ар]дейскэ нэрэтэй болоhон, 23[...] ниинь орденуудаар шаг[на]даhан юм. Дайнай үедэ [сэ]рэгэй моряагуудай дайша[лхы] ехэ габьяа гаргаhанайнь [тү]лөө, шэн зориг ба баатарша[л]гынь түлөө Хойто, Ном[гон] далайнуудай Улаан ту[г]-Балтиин. Хара далайнууд[ай] флодууд Улаан Тугай ор[де]нуудаар шагнагдаа hэн.

УНШАГШАД УРМАТАЙГААР УГТАА

„Байгал“ журналай гурбадахи номер тухай

БУРЯАДАЙ УРАН зохёолшодой холбооной уялзэһөө хоёр һарадаа нэгэ удаа гарадаг «Байгал» журналай гурбадахи номер барлан хэблэгдэжэ, уншагшадта элигээгдэбэ.

1973 оной гурбадахи энэ номер хадаа Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдана.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, партиин обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоевой «Ленинизмын туг доро, аха дүү арадуудай бүлэ соо» гэжэ статьягаар журналай гурбадахи номер нээгдэнэ.

Табин жэлэй туршада Буряад ороной ажалшадай хэһэн алхамууд, туйлаһан амжалта, туйлалтанууд тухай энэ статья соо дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэнэ. «Ленинскэ национальна политикын ашаар СССР-эй арадуудай аха дүүгэй бүлэ соо манай Буряад орон экономикынгоо хүгжэлтөөр, мүн соёл культурынгаа һалбаралгаар богонихон болзорто оронойнгоо бүхы область, хизаар, республиканuудтай адли тэгшэ хэмжээндэ хүрэжэ шадаа» — гэжэ энэ статья соо уншанабди.

Зүб даа. Буряад арадаймнай табин жэлэй туршада туйлаһан амжалта, илалтанууд айхабтар ехэ. 1970 ондо, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн баярта жэлдэ, республикымнай предприятинууд промышленна эд бараа үйлэдбэрилэн гаргалтаа 8 дахин, тэрэ тоодо машина бүтээлгын предприятинууд — 25 дахин, түлишын промышленность — 30 дахин, электроэнергетикэ — 15 дахин, барилгын материалнуудые үйлэдбэрилгэ — 14 дахин, хүнгэн промышленность 26 дахин ехэ эд бараа гаргадаг болоһон байна. Эдэ жэлнүүдтэ хүдөө ажахын эдеэ хоолой зүйл үйлэдбэрилгэ 99 миллион түхэригһөө 258 миллион түхэригтэ хүргэгдэжэ, 2,6 дахин хүгжэһэн, тэрэ тоодо, мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэ 3 дахин ехэ болоһон байна.

Журналай гурбадахи номерые саашань иранабди.

Мэдээжэ поэтесса Цырен-Дулма Дондоковагай «Минии дайда эндэ» гэжэ шүлэгые уншанабди.

Ши, минии Буряад дайда,
Ши, минии наһанай байра,
Түүхынш хуудаһан
үгэтэй,
Түлиһэн зуухаш дүлэтэй

— гэжэ поэтесса уянгалжа, түрэл Буряад оронойнгоо соло дуудана.

Буряадай АССР-эй арадай уран зохёолшо Африкан Бальбуров һүүлэй үедэ олон туужа бэшээ. Республикымнай искусство, литературын үдэрнүүдэй Москва, Свердловск хотонуудта үнгэрхэ үедэ тэрэнэй бэшэһэн «Сагаан һара» гэжэ туужа һайн зохёол болоо гээд магтагдаа һэн. Харин мүнөө Африкан Бальбуров «Арбан хоёр һара» гэжэ шэнэ туужа бэшэжэ дүүргэбэ. Тэрэ зохёолойнь гурбан бүлэг энэ номерто ороо.

Уран зохёолшо Африкан Бальбуров жэлэй арбан хоёр һара тоолон абажа, тэрэ үенүүдтэ буряад зоной ажабайдалда болоһон үйлэ ушарнууд тухай хөөрэнэ. Уран зохёолшо ехэ һонин түхэл маяг олоо гэжэ һанагдана.

Поэт Гунга Чимитовэй «Ород арадтаа» гэжэ шүлэгые энэ номер соо уншанабди.

Түрүү алдартай,
Түгэлдэр зоригтой,
Сарюун эбгээлтэй,
Сагаан сэдьхэлтэй,
Оюун бэлигтэй,
Ород араднай!

— гэжэ поэт шүлэглэжэ, агууехэ ород арадай аха дүүгэй туһаламжа, тэрэнэй энэрхы һайхан сэдьхэл тухай магтаал үргэнэ.

Советскэ Союзай Герой, генерал-майор Илья Васильевич Балдынов тухай манай уншагшад һайн мэдэнэ ёһотой. Мүнөө «Байгал» журналай гурбадахи номерто уран зохёолшо Виктор Комяковой «Баатар солото Балдынов» гэжэ баримтата туужын хэһэгүүд толилогдобо.

Энэ баримтата туужа уншажа үзэхэдэ, ехэл һонин гэжэ һанагдана. Энэ туужа соо Илья Васильевич Балдыновай ажабайдалай, дайшалхы зам яһала һайнаар, дэлгэрэнгыгээр харуулагдаһан байна.

Манай Буряад ороной суута хүнүүд, Советскэ Союзай Геройнууд тухай үшөөл үсөөнөөр бэшэгдэһэн байна гэжэ һанахаар. Харин мүнөө суута генерал И. В Балдынов тухай энэ туужын бэшэгдэһэниинь һайшаалтай байна.

Журналые саашань ирая. Поэт Алексей Бадаевай «Байгалай зураглал» гэжэ шэнэ шүлэгые эндэ уншанабди. Хүйтэн шэрүүн жабартай үбэлэй Байгалай зураг бидэнэй урда эли тодоор харагдана.

Эсэсэйнгээ ерэтэр,
Эмниг адуундал,
Хатуугаар Байгал
Хатаржа байтараа,
Онгосын оёорто нэгэтэ
хаягдаһан
Омоли шэнгеэр анираа
хатадаг.
Харагты даа тэрэ —
Хабарай ерэтэр
Хүсэдөөр амаржа,
Хүсэтэй болохоёо
Хэбтэһэн Байгалай галта
хатар
Хэды һайханаар загсан
хүрөөб!

«Очерк, публицистикэ» гэһэн гаршаг. Эндэ гурбан очерк, нэгэ дурдалга толилогдонхой.

Яруунын аймагай Үльдэргэ нютагай баатар хүбүүн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда унаһан Бато-Мүнхэ Шагдаров тухай һонирхолтой очерк уран зохёолшо Цокто Номтоев бэшээ. Мүн Ахын аймагта соёл культурын, эрдэм гэгээрэлэй хүгжэһэн тухай журналист Владимир Галсановай очерк урин зохидоор хөөрэнэ. Тиихэдэ журналист Рабдан Цыбиков Захааминай аймагай СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой түрүү малшан Буда Семёнович Шагдуров тухай очерк бэшэжэ, эндэ толилуулба. Тусхайта пенсионер, 1926 онһоо партиин гэшүүн Цыбен Аюшинай «Харанхыһаа һаруул байдал хүрэтэр» гэжэ дурдалга һонирхолтой байна.

«Шэнэ Монголой дуунууд» гэһэн гаршаг. Монголой гүрэнэй шагналда хүртэһэн Дашзэвэгын Сэнгэз, Монгол залуу уран зохёолшо Пуравжавын Пүрэвсүрэнэй шүлэгүүдые поэт Чимит-Рыгзен Намжилов үһан торгон буряад хэлэн дээрэ оруулжа, эндэ толилуулаа.

Залуу уран зохёолшо Матвей Осодоев «Эдир улаан сэрэгшэ» гэжэ рассказ соогоо граждан дайнай үедэ баатаршалга харуулһан буряад хүбүүн тухай уран гоёор, үнэншэмөөр хөөрэнэ.

Журналай «Хараасгай» гэжэ дэбтэр соо Захааминай аймагай Санагын дунда һургуулиин дэргэдэхи «Уран Дүшэ» гэжэ уран зохёолой нэгэдэлэй гэшүүдэй шүлэгүүд толилогдоо.

Богонёор хэлэхэдэ, «Байгал» журналай гурбадахи номер уншагшадай зүгһөө һонирхогдон угтагдаба. Республикымнай 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан энэ алишье талаараа һонин, удха түгэс, уран һайхан ном болобо бшуу. Уран зураашa А. Сахаровскаягай «Һүр харбаан», «Минии Буряад» гэһэн зурагууд журналые ехэ һайханаар шэмэглэнэ.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

НАЙМААЛАГША—АЙМАГАЙ ДЕПУТАТ

Комсомолка Нурхалия Тигиева Хойто-Байгалай аймагай Нижне-Ангарск тосхоной эдеэ хоолой магазиниие даагшаар хүдэлнэ. 1972 ондо үнгэрэгдэһэн үйлэдбэриин түрүүшүүлэй слёдто хабаадалсаһан байна. Комсомол басаган юугээрээ иимэ золдо хүртэһэн байгааб? Магазиниие даагша залуушье һаа, предприятиингаа амжалта туйлахын тулада бүхы һаналаа табижа ябадаг, нүхэдэйнгөө ажабайдал, ажалаарнь хододоо һонирходог юм. Тиимэһээ тэрэнэй даадаг магазинай коллектив райпогой худэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һууринуудай нэгые эзэлээд лэ байдаг. Эдеэ хоол худалдаха түсэбөө һарадаа дундаа зэргээр 120 процент дүүргэнэ.

Нурхалия Тигиева райпогой коллективэй зүгһөө аймагай Советдэ депутадаар һунгагдаһан юм. Мүнөө тэрэ гол ажалдаа амжалта туйлахаһаа гадна, аймагайнгаа ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

А. КЛИМЕНКО.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Тигиева.

АВТОРАЙ фото.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

КПСС-эй ДОТООДЫН БА ГАДААДЫН ПОЛИТИКЫН ИЛАН МАНДАЛГА

Украинын ССР-тэ Арадуудай Хани Барисаанай орден барюулгада зорюулагдажа, Киевтэ болоһон баяраай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ бүхы дэлхэйн арадуудай анхарал татаба, һонирхол үүсхэбэ. Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай газетэнүүд, радио ба телевидени КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэлэһэн үгэ тунхаглахадаа, дамжуулхадаа, бүхы совет республиканuудай ажалшадай аха дүүгэй национальна холбоо барисаан бата бэхи, СССР-эй арадай ажахыда ехэ амжалтанууд туйлагдана, совет арад бүхэнэй удхаараа социалис, түхэл маягаараа национальна соёл культура хүгжөөхэ тухайда Коммунис парти ехэ анхарал оролдолго хандуулна гээд онсолон тэмдэглэнэ. Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгын гадаадын политическэ бүлэгтэ харин хэблэл гол анхаралаа хандуулна.

Германиин Демократическа Республикын газетэнүүд Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые үргэнөөр толилбо. «Түгшүүрил һуларуулха талаар Советскэ Союзай ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай бэелүүлжэ байдаг политика бүхы арадуудай аша туһада харюусана», — гэжэ «Берлинер цайтунг» газетэ бэшэнэ.

Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай орган — «Трибуна люду» газетэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ тунхаглахадаа, «мүнөө дэлхэй дээрэхи эгээн орёо асуудалнуудые эбэй ёһоор шиидхэхэ шухала...» гэһэн үгэнүүдыень онсолон тэмдэглэнэ.

Социалис хани нэгэдэлэй хэблэлдэ адли, Баруун Европын оронуудай газетэнүүд Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые үргэнөөр толилһон байна. Тиихэдэ аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөнэй хүдэлмэри тухайда ехэ анхаралаа хандуулна. Дайн байлдаагүй Европо тухай, Европын гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршохо эрхэ байдал байгуулха тухай Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүдые үргэнөөр тэмдэглэнэ.

Болгариин «Работническо дело» газетэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ толилходоо, Советскэ Союзай ба аха дүү бусад социалис гүрэнүүдэй бэелүүлжэ байгаа эб найрамдалта ленинскэ политикын ехэ амжалта, илалтанууд тухайда илангаяа ехэ анхаралаа хандуулна.

Венгриин хэблэл Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые нэгэдэхи хуудаһандаа толилходоо, СССР-эй арадай ажахын хүгжэлтэ шэнжэлһэн мүрнүүдынь ехэ удха шанартай гэжэ тоолоно. Үйлэдбэриин аша үрэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ совет арадай туйлаһан амжалтанууд тухай, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй эршэтэ ажал тухай газетэнүүд бэшэнэ.

(ТАСС).

ВЕНЭ

ООН-ой тусхай комитедэй сесси

ТАСС

Промышленна хүгжэлтын талаар Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин тусхай комитедэй (ЮНИДО) 5 үдэрэй сесси эндэ нээгдэбэ. 27 ороной түлөөлэгшэд, тэдэнэй дунда Советскэ Союзай делегаци тэрээндэ хабаадана.

ЮНИДО-гой удаан болзорой политикын талаар хэгдэһэн зууршалгануудые бэелүүлхэ хэмжээнүүдые комитет хаража үзэхэ байна. ООН-ой Генеральна Ассамблейн тогтоолой үндэһөөр, дүршэл шадабаритай мэргэжэлтэдһээ бүридэһэн бүлэг эдэ зууршалгануудые байгша оной эхиндэ зохёогоо һэн. Промышленна хүгжэлтын һалбарида ЮНИДО-гой бэелүүлжэ байһан политикада эдэ сэхэ хабаатай.

ГАВАНА

Национальна восстаниин үдэрые Куба тэмдэглэбэ

ТАСС

Гавана ба Кубын бусад хотонууд гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй. Байшан гэрнүүдэй нюур тала, талмайнууд, үйлсэнүүд һайндэрэй уряа лозунгнуудаар транспарантнуудаар, тугуудаар шэмэглэгдэнхэй. «20» гэһэн тоо мантан ехэ панно ба олон тоото транспарантнууд дээрэ харагдана. Национальна һайндэрөөр, Монкадын казармануудые добтолон эзэлһээр 20 жэлэй ойе Кубын арад баяр жабхалантайгаар тэмдэглэжэ байна.

Революционно алдар солоор бадарһан Сантьяго-де-Куба хотодо гол баяр ёһололнууд болоно. «Июлиин 26» гэһэн һургуулиин хото болгогдоһон Монкада мүнөө эндэл байдаг юм. Баяр ёһололдо хабаадаха хүндэтэ эрхэдэ хүртэһэн фабрикануудай, эмхи эмхи зургаануудай, хүдөө ажахын предприятинуудай эрхим түлөөлэгшэд ороной бүхы заха булангуудһаа ниишэ ерэбэ.

Ойн һайндэрэй урда тээхэнэ спортын ехэ һайндэр Сантьяго-де-Куба хотын стадион дээрэ боложо, 10 мянга тухай спортсмен хабаадаа. Кубын Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, Революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро, Кубын Коммунис партиин, правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ хабаадаба. КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Долгих түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегаци хүндэтэ айлшадай дунда байлсаа.

САНТЬЯГО-ДЕ-КУБА

Бүгэдэ арадай һайндэр

ТАСС

Кубын түүхэдэхи гайхамшаг үдэр — Монкадын казармануудые добтолон эзэлһээр 20 жэлэй ой бүгэдэ арадай һайндэр болобо. Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро митинг дээрэ үгэ хэлэбэ. 1958 ондо империализмда эсэргүү, сүлөөрэлгын хүдэлөө Кубада үргэнөөр эхилһэн патриодуудай баатаршалгада тэрэ үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байна.

Орон доторой байдал уласхоорондын байдал тухайда Фидель Кастро дэлгэрэнгыгээр тогтон хэлэбэ. Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай, түбхын түрүүлэн Советскэ Союзай Кубада үзүүлжэ байһан дэмжэлгэ, туһаламжыень тэрэ үндэрөөр сэгнээ.

БЕЛГРАД

БИЕДИЧ РАХМАН ХОЁРОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ТАСС

СФРЮ-гэй Союзна гүйсэдхэхэ вечэй түрүүлэгшэ Джемал Биедичэй албанай хэрэгээр Югославида ерээд байһан Бангладешэй Арадай Республикын премьер-министр шейх Муджибур Рахманай хоорондо хөөрэлдөөнүүд эндэ эхилбэ. Хоёр ороной гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд, бусад тусхай түшаалтад хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадана.

ТАНЮГ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, элдэб һалбаринуудта хоёр ороной хоорондохи харилсаа улам үргэдхэхэ тухай хоёр тала һанамжануудаа хэлсэһэн байна.

ЛОМЕ

Ленинэй партиин 70 жэлэй ой

ТАСС

«Ленинэй партиин 70 жэлэй ой» — гэһэн гаршаг доро «Того-пресс» газетэ Советскэ Союзай Коммунис партиин ажал ябуулгада зорюулһан ехэ статья тунхаглаба. Россида дайшалхы пролетарска партиин байгуулагдаһан түүхэтэй, КПСС-эй эмхидхэлэй байгууламжатай тус статья уншагшадые танилсуулна. КПСС-эй ажал ябуулгын интернациональна шэнжэ, дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй хүгжэлтэдэ тэрэнэй үзүүлһэн нүлөөн статья дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ.

ЛИМЭ

ПКП-гэй ЦК-гай пленум

ТАСС

Перугэй Коммунис партиин (ПКП) Центральна Комитедэй пленум эндэ болобо. ЦК-гай политическэ комиссинуудай зохёон табиһан политическэ тезисүүдэй проект, партиин Программын проект пленумдэ хабаадагшад зүбшэлөөд, һайшааһан байна. Эдэ проектнүүд ПКП-гэй ээлжээтэ пленум дээрэ зүбшэлэгдэхэ Перугэй Коммунис партиин национальна I съезд ноябриин 2-һоо 6 болотор зарлахые пленум тогтообо.

Уласхоорондын оршом соо эб найрамдалай хүсэнүүд, социалис оронууд, тэдэнэй дунда Советскэ Союз илангаяа ехэ амжалтануудые туйлаа гээд ПКП-гэй ЦК-гай пленумдэ хабаадагшад тэмдэглээ.

САНТЬЯГО

Чилиин КП-гэй ЦК-гай пленум

ТАСС

Арадай правительство унагаахые һэдэгшэдэй харата ябуулганууд орон дотор үргэнөөр хэгдэдэг боложо байна гэжэ Чилиин Компартиин ЦК-гай политкомиссиин гэшүүн Орландо Мильяс партиин Центральна Комитедэй пленум дээрэ элидхэл хэхэдээ тэмдэглээ. Ашаа тээгшэдэй ээдэй хэһэн шэнэ буһалгаан, һүүлэй үдэрнүүдтэ хашалта харшалалтын үргэдэлгэ, гүрэнэй урбалта хэхэ тухай хархис хүсэнүүдэй хэблэлэй һэнгэргүй уряанууд—эдэ бүгэдэ хархис хүсэнүүдэй хэтэржэ байһые харуулна гээд тэрэ тэмдэглээ. Чилидэ гүрэнэй урбалта хэхые хүсэгшэд ехэ алдуу эндүү гаргана гээшэ гэжэ О. Мильяс мэдүүлбэ.

Бүхы дэлхэй дээрэ империализмда эсэргүү хүсэнүүд улам ургажа, амгалан тайбанаар зэргэ оршохо ёһо гурим бэхижэжэ байна гэжэ тэрэ хэлээ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр һаяхан Холбоото Штадуудта ошоод бусалга шухала удха шанартай байна гэжэ О Мильяс тэмдэглээ.

Эндэ болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ эб найрамдал саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ шухала удха шанартай хэлсээнүүд баталагдаһан байна.

Чилидэ граждан дай үүдхэхые һэдэгшэдтэ эсэргүү арадай правительствын амжалта хангахын түлөө тэмсэлдэ жагсахыень О. Мильяс Чилиин коммунистнуудые уряалба.

ТОКИО

Японой премьер-министрэй мэдүүлгэ

ТАСС

Японой ба Советскэ Союзай хоорондохи харилсаан 25-һаа үлүү жэлэй турша соо хүгжэжэ байна гээд Японой премьер-министр Какуэй Танака парламентда үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ, Японой ба СССР-эй хоорондохи экономическа харилсаа үргэдхэхэ, япон-совет хани барисаанда нүлөөлхын тула хоёр ороной хоорондо һанамжаяа хэлсэхэ шухала.

Албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ошохо хараа бодолтой байһан тухайдаа премьер-министр саашадаа хэлэбэ. Хоорондоо үгэсэ бүрин хүсэдөөр ойлголсохо гээшэ эгээн шухала удха шанартай зорилго болоно, гээд премьер-министр заагаа.

ХЕЛЬСИНКИ

ВСМ-эй уряа

ТАСС

Энэ жэлэй август һарые политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө шорон түрмэнүүдтэ хаагдаһан хүнүүдые сүлөөлхын, Урда Вьетнамда демократическа эрхэ олгохын түлөө тэмсэлэй һара гэжэ тэмдэглэхыень Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет Индохитадай арадуудай амгалан тайбан, бэеэ дааһан байдалай түлөө тэмсэдэг уласхоорондын ба национальна бүхы эмхинүүдые, хүдэлөөнүүдые уряалба.

Вьетнамдахи дай болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай Париждахи хэлсээ хэлбэришэгүй бэелүүлхын тула Урда Вьетнамда демократическа эрхэ олгохо, политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө түрмэдэ хаагдагшадые сүлөөлхэ шухала гээд ВСМ-эй эндэ тунхаглагдаһан мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

ПАРИЖ

Албанай хэрэгээр аяншалгаяа дүүргэбэ

ТАСС

Пакистанай президент З. А. Бхутто албанай хэрэгээр Францида аяншалгаяа дүүргэбэ. З. А. Бхутто Исламабадаа ошохоёо июлиин 26-най үдэшэ эндэһээ мордобо. Франциде байха үедөө Пакистанай президент Франциин президент Ж. Помпидутай уулзажа хөөрэлдөө.

Нютагтаа хүндэтэй

Василий Хандуевич Ванчиков Загарайн аймагай Онохой тосхондо гүрэнэй страхованиин инспекциин агентээр гурбадахи жэлээ хүдэлжэ байна. Энэмнай багахан болзор гээшэ ааб даа. Тэдэ нүхэр Ванчиков ажалаа һайнаар эмхидхэжэ, һайн үрэ дүнгүүдые туйлана.

Тэрэнэй хүдэлдэг хоёрдохи участогта 136-дахи ПМК-гай, транспортна участогай хүдэлмэришэд ородог юм. Тэдэнэй дунда бэеэ, гэрэйнгээ хэрэгсэлнүүдые, адууһа малаа страховалха талаар ойлгуулламжын хүдэлмэри тэсэмгэйгээр ябуулна. Тиигэжэ байгша оной түрүүшын хахад соо страховани хэхэ түсэбөө үлүүлэн дүргэһэн байна.

— Ажал хүдэлмэридэмни эдэбхитэд ехэ туһа хүргэнэ. Тэдэнэй тоодо Онохойн транспортна участогай хүдэлмэрилэгшэд Валентина Симанова, Надежда Бакаева гэгшэд оролсоно. Тэдэнэй туһаламжаар страховани хэдэг хүнүүд улам олошорно. Нёдондо энэ участогай оройдоо 28 хүн страховани хэһэн байбал, мүнөө 128 хүн болоо,—гээд Василий Хандуевич хөөрэнэ.

В. Ванчиков, В. Симанова, Н. Бакаева гэгшэд хүн зоной аша туһада алба хэрэгээр хододоо бэлэн. Тиимэл хадаа тэдэнэр нютагаархинайнгаа дунда хүндэтэй болоһон байна бшуу.

А. ВСТАВСКИЙ.

Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхозой үнинэй бэрхэ огородшон Клавдия Кокоринагай звеногойхид үдын сайлалгын үедэ 10— 15 минутын туршада сугларжа, шэнэ газетэ уншадаг, бүхы дэлхэй дээрэ, Совет орон дотор боложо байһан һонинуудтай танилсадаг байна. Һүүлэй үедэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй Америкын Холбоото Штадуудта ошожо, тэндэхи хүтэлбэрилэгшэдтэй хэлсээ хэһэн тухай, мүн мэнэ һаяхан болоошо СССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сессиин материалнуудтай танилсана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: звеногой агитатор Любовь Кокорина шэнэ газетэ уншажа байна.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

ДАЛАЙН ХИЛЫЕ САХИГШАД

Коммунис партиин сэсэн мэргэн хүтэлбэри, манай социалис экономико, Совет общиествын һанал бодолой политическэ нэгэдэл, СССР-эй арадуудай хани барисаан, коммунистнуудай партиие тойрон жагсаһан арадай, Арми ба Флодой сэрэгшэдэй нягта эмхидхэл, хүсэн түгэс совет патриотизм ба пролетарска интернационализм, тылдэ ба фронт дээрэ совет хүнүүдэй гаргаһан гайхамшаг баатаршалга — эдэ бүгэдэ манай илалтын эшэ үндэһэн болоно.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ Далайн-Сэрэгэй Флот, бүхы Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэл адляар, ехээр хубилһан байна. Элдэб шэнэ корабльнуудаар, үһан доогуур ябадаг атомна онгосонуудаар, үһан дээгүүр тамардаг ракетнэ, десантна ба бусад корабльнуудаар хангагдаа. Эдэмнай далай, океан дээрэ Эхэ оронойнгоо аюулгүй байдал, аша туһые найдамтайгаар хамгаалха арга олгоно. Манай флот океан далайн флот болонхой.

Холын аяншалгануудта, дэлхэйе тойроһон тамаралгануудта, һуралсалай үедэ манай корабльнууд дайшалхы ехэ арга боломжотой байһанаа харуулна. Хододоо һэримжэтэй байха тухай, ээрхэг түримхэйнүүдэй, империализмын хархис хүсэнүүдэй али бүхы харата ябуулгануудта харюу сохилто хэхээр бэлэн байха тухай КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1973 он) Пленумэй захяа заабариие сэрэгэй морягууд һанажа ябадаг юм. Эдэнэр мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлэи, амжалтатайгаар һурана.

Совет Далайн-Сэрэгэй Флот социалис ороноо хилын саана нэрэтэй солотойгоор түлөөлнэ. Һүүлэй табан жэлэй турша соо манай корабльнууд дэлхэйн 61 гүрэнэй 97 портдо ороһон байна. Хаанашье ябахадаа, эдэнэр Соведүүдэй ороной ёһотойл түлөөлэгшэд байдаг.

Манай сэрэгэй морягуудай ба Варшавска договорто хабаатай оронуудай флодуудай морягуудай хоорондохи хани харилсаан улам үргэдэн, бэхижэжэ байнхай.

Совет Далайн-Сэрэгэй Флот хүсэтэ, шэнэ техникээр хангагданхай. Гэхэ зуура. хүнүүд, социалис Эсэгэ орондоо үнэн сэхэ хүбүүд манай флодой гол, шиидхэхы хүсэн болоно.

Улаан Тугай орденто Хойто флодой үһан доогуур ябадаг «СССР-эй 50 жэл» гэжэ атомна онгосын үүсхэлээр эхилһэн социалис мүрысөөн Далайн-Сэрэгэй Флодто үргэнөөр дэлгэржэ байна. Үһан доогуур тамарагшадай үүсхэлые Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй бүхы сэрэгшэд дэмжээ. Флодой коммунистнууд мүрысөөнэй манлайда ябана. Отличнигуудай 50 гаран процентнь, бэрхэ мэргэжэлтэдэй 92 процентнь корабльнууд дээрэ, частьнуудта хүмүүжүүлэгдээ.

Үбэлэй дүнгүүдэй ёһоор, олохон корабль, частьнууд һайндэрөө угтуулан, эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаһан байна. «Грозный» гэжэ ракетнэ крейсер, үһан доогуур тамардаг «Ульяновский комсомолец» гэжэ онгосо, «Варяг» гэдэг гвардейскэ ракетнэ крейсер, үһан доогуур ябадаг «Комсомолец Казахстана» гэжэ онгосо болон бусад тэдэнэй тоодо ороно.

СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай маршал А. А. Гречко Балтиин, Хойто ба Хара далайнуудай морягуудта һаяхан айлшалхадаа, тэдэнэй дайшалхы бэлэдхэлдэ үндэр сэгнэлтэ үгэбэ.

Сэрэгэй коллективүүдэй дайшалхы ба политическэ бэлэдхэл дээшэлүүлхын, тэдэниие сэрэгэйнгээ уялгада үнэн байхаар хүмүүжүүлхын тула командирнууд, политхүдэлмэрилэгшэд ехэ юумэ хэнэ.

Мүнөө үеын океан далайн флодые байгуулга — совет арадай ажалай элитэ ехэ баатаршалга болоно. Манай судна бүтээгшэдэй, оборонно промышленностиин хүдэлмэришэдэй, флодто зорюулжа шэнэ корабль, шэдитэ техникэ бүтээдэг бүхы совет хүнүүдэй шэн габьяата ажалые морягууд ехээр хүндэлдэг юм.

Арми ба Флодой хүсэн, эрэлхэг зориг КПСС-эй сэсэн мэргэн хүтэлбэриһөө эшэ үндэһэтэй. КПСС-эй ЦК арадай ажахын асари ехэ зорилгонуудые шиидхэхэдээ манай ороной обороные бэхижүүлхэ, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые хүгжөөхэ асуудалнуудта гол анхарал хандуулдаг.

Манай партиин гадаадын политическэ хараа шэглэлые, нүхэр Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр США-да, Францида, ФРГ-дэ ошоод бусалгын дүнгүүдые, КПСС-эй XXIV съездһээ хойшо гадаадын политикын талаар бэелүүлэгдэжэ байгаа бүхы хэмжээ ябуулгануудые Далайн-Сэрэгэй Флодой сэрэгшэд халуунаар, нэгэ һаналтайгаар дэмжэн, коммунизм байгуулжа байгша совет арадай амгалан тайбан, зохёон байгуулхы ажалые хёрхо һаринаар сахиха гээшэ, нангин зорилгомнай болоно гээд тоолоно.

(ТАСС).

Түрэл портдоо ракетнэ катернууд бусаба.

ТАСС-ай фотохронико.

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

Арадай театрай зональна харалга

„ДАБААН“

Мүнөө сагай бодото байдал тодо хурсаар, зүрилдөөтэй шангаар харуулһан туужа болон романай удхаар зүжэг найруулжа табиһан, уран һайханай кинофильм буулгаһан ушар али олон дайралдана. Эдэниинь харагшад ехэнхидээ һайшаажа, авторнуудтань баяр баясхалан хүргэжэ байдаг. Зүгөөр удха түгэлдэр, һонирхолтой хурса зүжэг болгохын тула театрай коллектив нилээд удаан хүдэлхэ, хэдэ дахин мүлин заһаха ушартай болодог бшуу. Тиихэдэ артистнар роль бүхэнөө мүлижэ, образоо бүри удхатай болгохые оролдоно. Энэнь энэшье гэлэй.

Харин һүүлэй үедэ арадай театрай коллективүүд прозаическа зохёолой удхаар зүжэг найруулан табижа, олоной магтаалда хүртэнэ. Тон иимэ зүжэг Агын округой арадай театр зональна харалгада асараа. Буряадай мэдээжэ уран зохёолшо Жамьян Балданжабоной «Дабаан» гэжэ романиие округой радиогой редактор Б. Цырендашиев зүжэглэн найруулжа, харагшадай һонирхон харама бүтээл болгоо. Драматургиин маяг хэлбэри, ёһо ушар һайса мэдэхэшьегүй һаа, энэ романиие залуу автор зүжэг болгожо шадаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Табиха гээ һаа, буряад драматургнуудай зүжэгүүд байгаа юм бээзэ. Шухалань гэхэдэ, Ж. Балданжабоной роман дотор Агын буряадай округто болоһон үйлэ хэрэг харуулагдана бшуу. Нютагайнгаа мүнөө сагай бодото байдалые һайса мэдэхэ, тиимэһээ романай гол түлэб удха, үйлэ хэрэг хүн бүхэндэнь тон дүтэ, ойлгосотой гээшэ. Тиимэһээ энэ зүжэгөө бүхы коллективээрээ бэлдэжэ, зональна харалгада табиха дүүрэн эрхэтэй байгаа.

Тус зүжэг гурбан үйлэһөө, зургаан үзэгдэлһөө бүридэнэ. Үзэгдэл бүхэнэйнь, сэхыень хэлэхэдэ, адли тэгшээр харагданагүй, заримаиинь унжагайшаг болохоо һанаа. Энэ ушарта ехэнхидээ артистнар зэмэтэй, ролео һайса мүлижэ заһангүй гараа.

Роман уншаһан хүнүүд гол түлэб удхыень мэдэхэл ёһотой. Мүнөө сагай хүдөөгэй байдалые миил зураглаагүй, гол темэеэ ажахын тоосоондо зорюулһан байна. Эндэһээ үндэһэлжэ бүхы зүрилдөөтэй, зарим ушарта шахардуу байдал мушхаран хүгжэнэ.

Нэгэдэхи зангилаань юуб гэхэдэ, хуушанайхяараа ажахыгаа хүгжөөхэ, ажахын тоосоондо орохо ябадалые буруушааһан колхозой түрүүлэгшэ Пэлхэй Цыренович болоно. Энэ рольдо округой автоклубые даагша Г-Д. Дугарцыренов наадажа, түрүүлэгшын образые яһала үнэншэмөөр харуулжа шадаа. Зарим ушарта артист дэн лэ хитүү аалин болохоо һанана. Контородоо һуухадаа, холын хээрэ малшадтай уулзахадаа, үнэнтэ нюураа хараулангүй, зурагад гэһэншүү үнгэршэнэ. Колхозой парторг Жаргал Базарович мүнөө сагай ёһо ушарые яһала һайса мэдэхэ хүн гээшэ. Тиимэһээ ажал хүдэлмэридөө тад ондоогоор хандажа, бүхы һонин юумэ нэбтэрүүлхые оролдоно. Ажахын тоосоондо орохо гэһэн үүсхэлыень колхознигуудай олонхинь дэмжэнэ. Парторгын рольдо Б. Цырендашиев наадажа, налагай зохид абари зантай, ухаатай, хүнүүдтэйшье хөөрэлдэхэдөө, бэрхэ байһанаа харуулна. Гэбэшье зарим ушарта түрүүлэгшэдээ түригдэхөө һанана, шангашаг зүрилдөөндэ орохоо айна хэбэртэй.

Хоёрдохи зангилаань нимэ. Үни заяанай хониндо хүдэлһэн, нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болоһон Даржаа хонишониие одоо хайрламаар. Артист Б-М. Базарон («Агын үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэ) хонишоной хүндүүлхэйе одоол оложо, үлүү, һарюу юумэ гаргангүй наадажа, үнэншэмэ зохид образ харуулжа шадаа. Түрүүлэгшын зэмээр хонишонһоо гаргагдахадаа зобохошье, һүүлээрнь залуушуулда дэмжүүлхэдээ, баясахашье ушартай байна ха юм. Мэгдэжэ, сэдьхэлээ абиртажа ябанагүй, одоо буряад хүнэй абари зан эли тодоор харуулна гээшэ.

Зүжэгэй эгээ һонирхолтой, энеэдэтэй зангилаае залуу хонишон басаган Сурапзан (артист Д. Батомункуева), хүнгэншэг аашатай жолоошон Аюр(артист Ю. Лхамаев), хонишон эхэнэр Мунсэлма (артист В. Гунзунова), гаражые даагша Тогмид (артист С. Бадмацыренов) гэгшэд барижа, бүришье һонирхолтой болгоно. Юу хэлэлтэйб гэхэдэ, эдэнэр гол зорилгоёо нилээд гэмгүй бэслүүлээ. Гэбэшье зарим ушарта наадаяа унжагайруулхаяа һанаа гэхэ гү, али сценэ дээрээ дэн лэ нозогоор ябана. Энэ ажаглалта артистнар С. Бадмацыренов Ю. Лхамаев хоёрто нэн түрүүн хабаатай. Эдэнэй роль эгээл һонирхолтой, энеэдэ наадатай, тиимэһээ сценэ дээрэ бэеэ нилээд шуранаар, мэхэтэйгээр абажа ябаха гэжэ һанагдаа һэн. Үгы даа, нимэ юумэ болоногүй. Дэн лэ түбшэн даруу янзатайгаар харуулагдана.

Энэ талаар Мунсэлма абгайн образые артист В. Гунзунова жэншэдгүй һайн болгожо шадаа. Тэрэшэлэн колхозой зоотехник, комсорг Балма (артист Ц. Бадмацыренова), хонишон Хорло (артист Д. Батомункуева) гэгшэдэй образ гүйсэд һайнаар харуулагдажа, мүнөө сагай залуу хонишод тон нимэ байха ёһотой гэжэ һанахаар.

Энэ зүжэгые ёһотой захёол болгохын тула театрай режиссёр Ц. Бадмацыренова нилээд ехэ оролдолго гаргаа гээшэ. Минии һанахада, яһала һонирхолтой, илангаяа хүдөөгэйхидэй баясан харамаар зүжэг табигдаа.

М. ОСОДОЕВ,
манай корр.

МУХАР-ШЭБЭР. (Телефоноор абтаба). Суулгын дунда һургуулиин һурагшад өөһэдыч тусгаар үйлэдбэриин бригада байгуулаад, жэл бүри түрэл совхоздоо туһалжа ябадаг һайн һайхан сэдьхэлтэй хүбүүд, басагад юм. Дурсагдагша һургуулида үйлэдбэриин бригада байгуулагдаһаар ,арбаад жэл болоно ябана.

ҺУРАГШАД СОВХОЗДОО ТУҺАЛН[А]

Үнгэрһэн энэ үе соо тус һургуулиин бригадын гэшүүд хэдэн звено боложо хубааралд ажахынгаа халуун хаһын үедэ, хүдэлмэришэ гарай дутаад байхадань, өөһэдөө ерэжэ хамһалсадаг, туһалалсадаг байха юм. Мүнөө һургуулиин үйлэдбэриин бригада 114 хүнһөө бүридэнхэй, Суулгын совхоздо туһалалсажа байнхай. Тэдэнэй 27 хүнинь совхозой хонидой нооһо хайшалалсажа, горитой туһа нэмэри үзүүлбэ.

Нүгөөдэ — 25 хүнһөө бүридэһэн звено багша М. Д. Батуевай хүтэлбэри доро һургуулидаа заһабарилга хэжэ эхилбэ. Мүнөө эдэнэр класс бүхэнэй парта, стол шэрдэжэ дүүргэһэн, һургуулиингаа газаахиие хорёолһон байна.

Суулгын совхозой дирекци, һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд амаралтын ба ажалай тусгаир лагерь Хаяа гэжэ газ[арта] хидхэжэ, һурагшадаа ... жа эхилбэ. Эндэнь мүн[өө] һурагша амарна. Һаяар хоёр звено боложо хуб[аад,] нэгэниинь набша ... луулжа эхилхэ. Хоёрдо[хи] ногойхид үглөө, мүнөө[дэр] хуряалга дээрэ ябалса[ха] лэн болонхой.

М. БАТО[...]

ДҮН СОГСОЛОГДОБО

Буряадай хүдөө ажахын институтда факультедүүдэй ханын газетэнүүдэй харалга-конкурс соносхогдоһон юм.

Һаяхан комиссиин гэшүүд конкурсын дүн согсолбо. «Агроном» газетэ (редакторынь агрохимиин кафедрын ассистент Ю. Н. Рузавин) нэгэдэхи һуури эзэлжэ, Дээдэ-Онгостойн амаралтын байшанда ошохо гурбан путевкоор шагнагдаа. «Экономист» газетэ хоёрдохи һуурида гаража, хоёр путевкодо хүртэбэ. Газетын түлөө харюусагша доцент А. С. Ильин, ассистент В. А. Хитуева гэгшэдтэ путевконууд барюулагдаа. «Инженер» газетэ гурбадахи һуури эзэлһэн байна. Редколлегиин эдэбхитэй гэшүүд Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа.

З. ТЭЛИН.

ҺОНИН НАМТАРТАЙ АНГУУШАН

Баунтын аймагай түб — Багдарин тосхондо һонин намтартай нэгэ хүн ажаһуудаг юм. Энэмнай Лука Иванович Смирнов гээшэ. Тэрэ Амурска областьдо түрэжэ, хүлөө дүрөөдэ хүргэһэн байна. Ленинградай уран зурагай тусхай училищи дүүргээд, уран зурааша болоо һэн. Мүнөө Багдарин тосхоной үйлсэ, гудамжануудые гоё һайханаар шэмэглэһэн плакадууд, панно, диаграмманууд тэрэнэй уран гараар бүтээгдэнхэй. Соёл культурын, гэр һуудалай эмхи зургаануудта оробол тнай, элдэб һайхан зурагууд нюдэнэй шэмэг мэтээр угтаха. Эдэ бүгэдэ уран зурааша Л. С. Смирновой хүдэлмэри байна.

Гэбэшье Лука Иванович гансашье уран шадабаритай зурааша байһаараа нютагтаа суурхаа бэшэ юм. Тэрэ Баунтын аймагай эрхим ангуушадай нэгэн болоно. Уран зурааша хорёод жэлэй туршада агнаха зуураа, хэрмэн, һолонго, үнэгэн, шандаган гэхэ мэтэ ангуудые олоор бариһан. Эвенк олохон эхэнэрнүүдшье агнахадаа угаа шадамар бэрхэ юм. Иимэ нютагта суута ангуушан болохо гээшэ хэсүүхэн ааб даа. Ангуушан болохын тулада һонор шэхэн, хурса нюдэн хэрэгтэй гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ бшуу. Гэхэтэй хамта, Лука Иванович гараха түрэхын дүлии, хэлэгүй. Гэбэшье нугаршагүй зоригтой энэ хүн хүшэр хүндэ түрэхын зоболондо баригдаһандаа голхоржо, муудажа ябаагүй, тэрэниие илажа шадаа. Баунтын коопзверопромхозой эрхим ангуушадай нэгэн боложо, тэрэ ажабайдалдаа гайхамшаг баатаршалга харуулаа. Л. И. Смирнов илангаяа хэрмэ агнахадаа шадамар байна.

Тэрэ яажа агнадаг бэ?

Тэрээндэ ангууша гурбан нохой бии юм. Лука Иванович дүрбэн хүлтэ «туһалагшадаа» агнуурида һургахын тулада нилээд хүсэл оролдолго гаргаһан, ехэ сагаа гээһэн байха. Ухаамсар, һонор нохойнуудынь дууламгай байхаһаа га[...] эзэнэйнгээ түрүүшын х[...]са, гарай хүдэлсэ бүхэ[...] хүрэһөөр лэ ойлгодог. Тайгада агнуурида гараха[даа] Лука Иванович нэгэ но[...]гоо ооһорложо бүһэдөө[...]даг, сүлөөдэ табигдаһан[...] хойнь ой тайга соогуур бэдэрдэг, модондо хэрмэ[...] рамсаараа, зай забдагүй[...] сажа, боорожо ородог. [...] бадахи «туһалагшань» [...] боо байгуулагша мэтэ, [...] гай олдоһон газарта э[...] абаашадаг.

Лука Иванович Смир[нов] хоёрдохи мэргэжэлээрэ[...] хим һайн дүн туйлана. [...] ан бариха түсэбөө за[...] жэлдэ хоёр дахин үлүү[...] дүүргэдэг. Суута ангуу[шан] энэшье үбэл баян олзо[...] ой тайгаһаа бусаа. Аба[...] даабариа 100 гаран проц[ент] дүүргээ.

О. БЕРЕЗКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баун[тын] коопзверопромхозой су[ута] ангуушан Л. И. Смирнов.

Авторай фото.

ТОБШОХОНООР...

УЛААН-ҮДЭ. Удха түгэлдэр, һонирхолтой теоретическэ конференци аэропортын клуб соо үнгэргэгдөө. Авиаторнууд, инженернүүд, технигүүд эндэ олоороо суглараа. Республика дотор авиациин хүгжэлтэ тухай авиапредприятиин командир Г. М. Пономаренко дэлгэрэнгы элидхэл хэбэ. Суглаагшад тэрэнэй элидхэлые һонирхон шагнаа.

И. ХРАПУНОВ.

БЭШҮҮР. XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо 25 мянган хэһэг номтой библиотекэ бии юм. Зинаида Степановна Новокрещенных, Нина Григорьевна Слепнева гэгшэд библиотекарьнүүдээр хүдэлнэ. Тэдэнэр уншагшадай конференци, үгэ буляалдаата хөөрэлдөө ходо үнгэргэжэ байдаг. Холын бэлшээридэ ажалладаг малшад, хонишодые ном, газетэ, журналнуудаар хангахын тулада нүүдэл библиотекэ эмхидхээ. Колхозой правлени, партком һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө библиотекарьнүүд З. С. Новокрещенных, Н. Г. Слепнева гэгшэдые Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнаба.

Г. АШИРОВ.

НОМУУДЫЕ ШЭНЭЛДЭГ ЦЕХТЭ

«Байгал» гэжэ оёдолой нэгэдэлэй хашаа соо абаһаар хүнэй анхарал татахаар бэшэ багахан гэр байдаг. Эндэ хуушарһан номуудые шэнэлдэг цех бии юм.

Эндэ һанги-набта болоһон номууд дүүрэн. Зариманайнь хабтаһан хууража, нүгөөдүүлэйнь хуудаһан үмхиржэ шууршанхай. Эндэхи хүдэлмэришэд номой хуудаһан бүхэниие бэе бэеһээнь һалгаажа жэгдэлээд, һөөргэнь нягтаар ябталан табина. Тусхай станогуудта хабшаад, дэбтэрлэн оёно. Энээнэй һүүлээр хуудаһануудайнь захые хирган хайшална. Эсэсэй эсэстэ шэнэ хабтаһанда няажа холбоно.

Захил хэгшэд номуудаа тушаан абахаяа ерэхэдээ, гайхаһан нюдөөр шэб шэнэхэн номуудаа эрьюулэн, иран байжа харадаг, хэрэгһээ гараһан хуушан номуудыень уран гараар шэнэлжэ үгэһэн хүнүүдтэ үнэн сэдьхэлэй баяр хүргэдэг.

Хуушан номуудые шэнэлжэ хабтаһалдаг цехтэ 23 хүн хүдэлнэ. Вера Васильевна Патрушева энэ багахан коллективые хүтэлбэрилнэ. Ном хабтаһалха хэрэгые һайн мэдэдэг дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд эндэ олон. Коммунис ажалай ударнигууд Татьяна Евстигнеевна Щербакова, Наталия Лукьяновна Кононова, Галина Георгиевна Гедранович болон бусад болоно. Цехэй залуу хүдэлмэришэд В. Чалых, Е. Гроссу, Г. Низовцева гэгшэд хуушан ном шэнэлхэ мэргэжэл һайнаар шудалжа, нүхэдэйнгөө дундаһаа шалгарна.

Ном шэнэлэн хабтаһалдаг цехтэ бэшэшье захилнууд абтадаг. Эмхи зургаанууд болон хүнүүд бухгалтерска данса дэбтэрнүүдые, канцелярска папкануудые, дипломуудые хабтаһалуулна. Саарһа элдэб хэмжүүртэйгээр отолхо захилнуудые хэдэг байна.

Энэ цехэй коллектив һара, үдэр бүриингөө даабариие ходо үлүүлэн дүүргэдэг. Тэдэнэрэй бүтээһэн продукци эрхим һайн шанартай байдаг юм.

А. ШУЛУНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хүдэлмэришэн Г. Г. Низовцева хуушан номуудые оёжо байна.

Авторай фото.

СЭЛЭНГЫН АЙМАГТА

ШАНДА ХҮРТЭБЭ

Профсоюзай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадагайнгаа түлөө Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизатор Ким Чагдурович Дабаев ВЦСПС-эй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба. Тиихэдэ аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй, месткомой түрүүлэгшэ Борис Евгеньевич Паршин, ДЭУ-гай месткомой түрүүлэгшэ Тамара Ивановна Андрейкина гэгшэд «Профсоюзай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнгаа түлөө» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаа.

Профсоюзай шанда хүртэһэн эдэ нүхэд арад зоной дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри, социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэнэ.

БЭРХЭШҮҮЛДЭ БУЛИГДАБА

Мэнэ һаяхан Гусиноозёрскын стадион дээрэ «Шахтер» команда Улаан-Үдын «Вымпел» командатай наадаба.

Түрүүшээр «Шахтер» командынхид бараг һайнаар наадажа байтараа, бүмбэгэеэ айлшадтаа буляалгажа, тоо нээлгэбэ.

Наадаанай хоёрдохи хахадта Улаан-Үдын футболистнууд талмайн эзэдтэ орходоо бэрхэ байһанаа дахин харуулба. Мүрысөөнэй дүүрэхэдэ, «Вымпел» команда «Шахтер» командые 2:0 гэһэн тоотойгоор шүүгээ һэн.

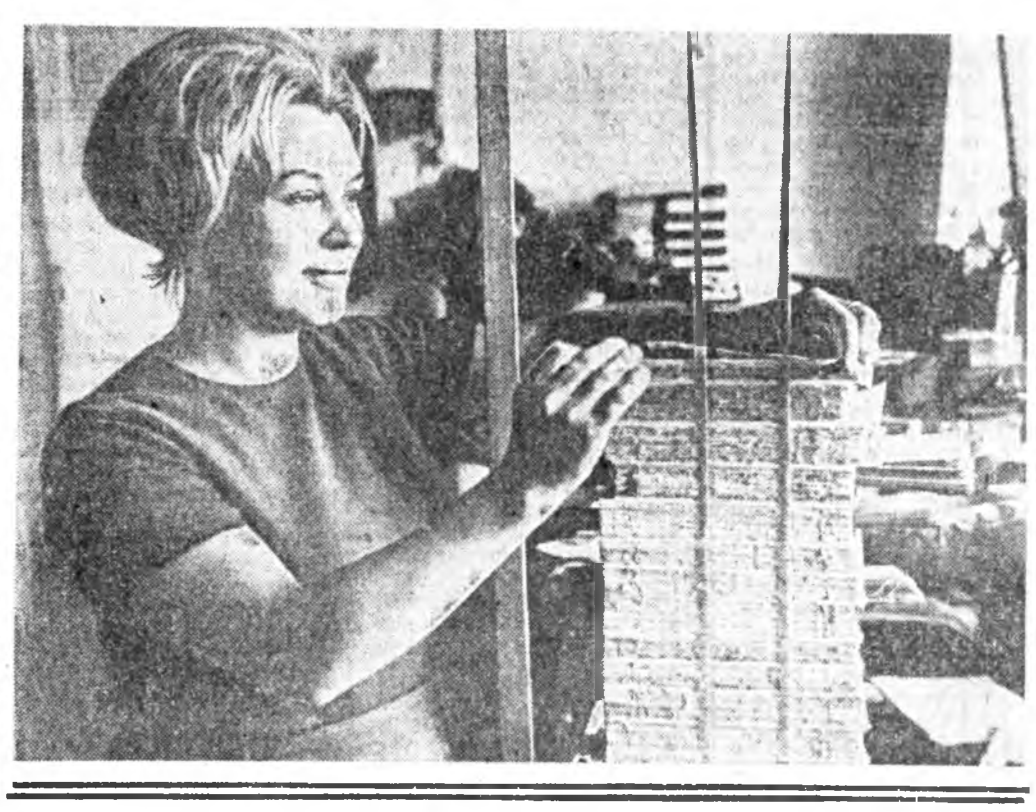
«ГУСИНООЗЕРСК—ХЯАГТА» ГЭҺЭН МАРШРУТ

Гусиноозерскын Пионернүүдэй байшангай аяншалагшад Хяагта хото ерэбэ. Эндэ эдир туристнууд Монголой арадай революциин ударидагша Сухэ-Баатар, Советскэ Союзай Герой Г. А. Гармаев, ородой түрүүшын эхэнэр-аяншан А. В. Потанина тухай олон материал суглуулба.

Гадна космонавт Н. И. Рукавишниковай Хяагта хотодо ажаһууһан, һургуулида һураһан тухай һайса мэдэжэ ерээ.

Гусиноозерскын эдир туристнууд Наушки станци руу аяншалһан байна.

Б. ШИРЕТОРОВ.

ГТО—ОЛОНОЙ АНХАРАЛДА

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ «Ажал хэхээр, СССР-ээ хамгаалхаар бэлэнби» (ГТО) гэһэн бүхэсоюзна комплекс тушаалгаар гурбан үдэрэй туршада мүрысөөн боложо дүүрэбэ.

ГТО-гой нормо тушаалгаар үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ республикын «Спартак», «Динамо», «Урожай» бүлгэмүүдэй, ЛВРЗ-гэй спортын клубай спортсменүүд хабаадалсаһан байна.

Эгээн түрүүлэн 16—18 наһатай хүбүүд, басагад 100 метрэй зайда урилдаанда табигдажа, олоной анхарал татана. Хүбүүдэй дундаһаа «Урожай», «Динамо» бүлгэмүүдэй С. Шульгин, В. Пантелеев гэгшэд зайгаа 12,5—12,7 секунда соо гаталжа, түрүү һууринуудые эзэлбэ. Басагад соошоо Нарһатын дунда һургуулиин һурагша Люба Эпова бултанһаа хурдан байба. Тэрэ зайгаа 13,8 секунда соо гаталаа. Эдир наһатайшуулай дунда гурбан үдэрэй туршада үргэлжэлһэн мүрысөөнэй дүн гаргахада, «Динамо» бүлгэмэй Валерий Пантелеев 123 очко абажа, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Басагад соошоо Яруунын Люба Эпова 127 очкотойгоор түрүүлһэн байна. Мүн хүдөөгэй С. Шульгин, В. Садовский, «Спартагай» Т. Позднякова, С. Шуширихина гэгшэд түрүүшүүлэй тоодо оролсожо шадаба.

Комплексын дүрбэдэхи шата — «Бэе махабадай бүрилдэн болбосоролго» гэһэн бүлэгтэ хабаадаһан 19-һөө 29 хүрэтэрхи наһатайшуулай дундаһаа «Спартагай» Евдокия Ли, Н. Якушина, ЛВРЗ-гэй спортын клубай Е. Попов, «Динамо» бүлгэмэй Г. Петренко, В. Неверов гэгшэд республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Эндэ Евдокия Ли—134, Евгений Попов 116 очко абажа, үетэнэйнгөө дундаһаа эрхим дүн харуулжа эрхимлээ.

Мүн 29—39 наһатайшуул соошоо ЛВРЗ-гэй спортивна клубай түлөөлэгшэ Валерий Аверков олон очко суглуулжа, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. «Урожай» бүлгэмэй, Нарһатын дунда һургуулиин физкультурын багша Алексей Михалев, Александр Санданов гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

«Спартак» бүлгэмэй түлөөлэгшэд Анна Носкова, Владимир Кондаков гэгшэд 29—34, 40—49 наһатайшуулай дундаһаа шалгаржа, чемпионой улаан лентэ мүр дээгүүрээ зүүхэ байба. Владимир Кондаков 5000 метрэй зайе 18 минута 17 секунда соо гаталһан, граната шэдэхэдээ, 43 метр 40 сантиметрэй зурлаада хүргэһэн байна.

35—44 наһатай эхэнэрнүүдэй дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ урдандаа республика соогоо суурхаһан Аграфена Маркова дүн хамтадань 80 очко абажа, түрүү һуури эзэлбэ.

«Согтой һэргэлэн, элүүр дорюун байлга» гэһэн комплексын 45—55, 50—60 наһатай ажалай ветерануудай дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөн бултанай анхарал татаа. Эндэ Буряадай хүдөө ажахын институдай ахалагша багша Т. Ф. Буркин, «Динамо», «Спартак» бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэд В. В. Макарова, Е. Х. Бадмаева гэгшэд үетэн нүхэдэйнгөө дундаһаа шалгаржа, мүн лэ чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Хэдэн үдэрэй туршада үргэлжэлһэн мүрысөөнэй дүн гаргахада, «Спартагай», ЛВРЗ-гэй спортын клубай, «Урожай» бүлгэмэй команданууд түрүүшын гурбан һуури эзэлбэ.

Б. БАЛЬЧИНОВ.

ШЭНЖЭЛГЫН ШЭНЭ СТАНЦИНУУД

Республикэ дотор инженерно-сейсмометрическэ станцинуудые байгуулха тухай тогтоол Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет һаяхан абаба. Республикын зарим аймагуудта газар ехээр хүдэлдэг байна. Газарай хүдэлэлгэһөө һандархагүй бата бэхи гэр байрануудые тэдэ нютагуудта бариха шухала. Энээнэй тулада газарай хүдэлэлгые һайнаар шэнжэлхэ хэрэгтэй.

Тиимэһээ инженерно-сейсмометрическэ станцинууд Улаан-Үдэдэ, Гусиноозерскдо, Закаменскда, Каменскда, Сэлэнгэ станцида байгуулагдаха болобо.

МАЛША АЙЛ ТҮБХИНЭБЭ

Никитинтэнэй бүлэ Татарай АССР-һээ манай Буряадтамнай нүүжэ ерэһэн юм. Мүнөө Загарайн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо ажаллана. Гэрэй эзэд Елизавета Павловна, Степан Илларионович Никитинтэн үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ байһаараа нютагай зондо хүндэтэй болонхой.

— Мүнөө түрэл колхозһоо гаража ошохо дурамнайгүй. Яһала баян дэлгэр ажаһуунабди. Буряад орон хоёрдохи нютагнай болонхой. Гансал һайнаар ажаллаха хэрэгтэй, — гэжэ нүхэр Никитин мэдүүлдэг.

Үнэхөөрөөшье, Елизавета Павловна хэдэн жэлэй туршада һаалишанаар хүдэлжэ, колхозойнгоо Хүндэлэлэй самбарта бэшүүлбэ. «Аймагай эрхим һаалишан» гэһэн дипломдо хүртөө.

Степан Илларионович мүн лэ колхозой түрүү малшадай нэгэн юм. Тэрэнэй фото-зураг Хүндэлэлэй самбарта хадаатай байдаг. «Аймагай эрхим мал адуулагша» гэһэн нэрэ зэргэтэй.

Никитинтэн хоюулаа һаяхан партиин гэшүүндэ кандидадаар абтаба.

Л. ВИЛЬМОВА.

УҺАН НЭМЭ ҺЭЭР

Июлиин 28-най һүни Сэлэнгэ мүрэнэй уһан үшөө 76 сантиметрээр нэмээ гэхэ гү, али бүхыдөө 380 сантиметр Улаан-Үдэ шадар нэмэһэн байна. Тиигэжэ хотын набтар газарнууд уһанда абтажа эхилээ. Сэлэнгын баруун бэеын айлнууд, аралнуудта байдаг үмсын саад уһанда абтаба. Урзанда, мүн 1936 ондо болоһон үерэй уһан энэ хэмжээндэ хүрэһэн байна.

Мүнөө Хёлго, Сүхэ, Зэдэ, Үдэ голнууд нэмэһэн зандаа. Жэшээнь, Хяагтын адагта уһан 502 сантиметр нэмээ. Тиихэдэ Новоселенгинск тосхон шадар 835 сантиметртэ хүрөө.

Хёлго голой үерлэһэн дээрэһээ Шэтын областиин Малета, Бэшүүрэй аймагай Бага-Куналей тосхонууд шадар 268—265 сантиметр уһан ерэһэн байна.

Үдэ голой эрье шадарай сабшалан, бэлшээри уһанда абтажа эхилээ.

Мүнөөдэр, үглөөдэр уһанай нэмэсэ үргэлжэлхэ.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометеообсерваторийн директор.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: КПСС-эй Центральна Комитедтэ. «Партиин гэшүүнэй үндэр нэрэ» — түрүү бэшэг. «Сагай уларилгаа тунхарингүй» — Ю. Коркиной корреспонденци. ТАСС-ай һүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Бүрин ёһо заншалнууд» — Л. Синегрибовэй корреспонденци. «Тэмсэлэй ба илалтануудай зам» — Г. Мараевай статья. «Мүрысэдэг хүршэнэрэймнай һонинууд» — подборко.

Гурбадахи хуудаһанда: СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэртэ зорюулагдаһан материалнууд. Социалис оронуудаар.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Урма зориг ба баатаршалга» — Т. Волынцевагай корреспонденци. Элдэб һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
«Орбита» харуулна:
13.05 — Һүүлэй һонин. 13.00 — Мүнөөдэр — СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэр. СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой Ахамад командалагшын нэгэдэхи орлогшо Флодой адмирал В. А. Касатоновой үгэ хэлэлгэ. 13.25 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!», «Эб найрамдалай жагсаалда» гэһэн дамжуулга. 14.25 — **Үнгэтэ телевидени.** Залуушуул ба студентнэрэй бүхэдэлхэйн X фестиваль нээлгэ. Берлинһээ дамжуулга. (Суранзан бэшэлгэ). 18.50 — 19.00 — Забһарлалга. 19.00 — «[...]мя» — мэдээсэлэй прог[рам]ма. 19.30 — Байдарка каноэгээр һэлюурдэжэ, хэйн ба Европын түрүү [һуу]ри эзэлхын түлөө мүрыс[өөн]. Финляндиһаа дамжуу[лга]. 20.00 — «Наполовину всерьёз» — телевизи[он]жэжэ зүжэгтэ театр. 2[...] — «Хүн. Дэлхэй. Зам[...]лин».

Улаан-Үдэ харуулна:
21.15 — «Арадай [...] бэлиг». Арадай театрнуу[дай] зоныы харалга (буряада[ар]). 22.00 — Баярта ойдо [зо]рюулагдаһан уран зура[гай] выставкаһаа дамжуулга.

«Орбита» харуулна:
22.45 — «Теплоход «Лермонтов» нэрэтэй юм» [...]һэн дамжуулга. 23.00 — [Үн]гэтэ телевидени. Футбол. СССР-эй түрүү һуури эз[э]хын түлөө мүрысөөн ЦС[КА] — «Спартак».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММ[А]
Улаан-Үдэ харуулна:
14.50 — «50 жэлэй ту[...] бэшэг» — «1959-дэхи о[н]». 15.35 — «Пароль не нуже[н]» — уран һайханай фил[ьм] (2-дохи сери). 17.00 — [ко]нцерт.

ПОНЕДЕЛЬНИК, ИЮЛИИН 30.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ[МА]
Улаан-Үдэ харуулна:
19.00 — Дамжуулгын п[ро]грамма. 19.05 — Телепа[но]рама (буряадаар). 19.20 [—] «Улаасхоорондын шэнжэл[гэ]». 19.40 — «Факел» — зал[уу]шуулда зорюулагдаһан да[м]жуулга. 20.30 — «РСДР[П]-гэй II съездэ» зорюула[гда]һан дамжуулга (буряада[ар]). 20.45 — Концерт. 21.15 [—] «Час жизни» — телевизио[н]но уран һайханай фильм.

Редакторай орлог[шо]
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, за[м.] редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретар[ь] — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельско[го] хозяйства — 64-36, 63-85, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, со[]ветского строительства и быта — 69-58, культуры [и] школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, инфо[р]мации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, ма[]шинное бюро — 57-63, фотолабораторная — 33-61.

● Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-02464. Заказ № 00444